DARBININKAS

LIV NO. 56 | SECOND-CLASS Postage paid at Brooklyn, N. Y. | ANTRADIENIS - TUESDAY, RUGSĖJIS - SEPTEMBER 9, 1969 | 910 WILLOUGHBY AVE. BROOKLYN, N. Y. 11221 | 10 CENTŲ

Kinijos - Rusijos kovos: kaip tai gali padėti Amerikai?

Jų susikirtimas pakeitęs politinį pasaulio vaizdą

Prasidėję kariški pasienio susidūrimai tarp Kinijos ir Rusijos yra daug svarbesnis dalykas, negu paprastai linkstama manyti. Iš tikrųjų tai yra istorinis posūkis. Kai tie du komunistų milžinai pradėjo vienas į kitą šaudyti, žymiai pasikeitė politinis pasaulio vaizdas, — teigia W. E. Griffith, dėstąs politinius mokslus ir Sovietų diplomatiją Tufts universitete ir M.I.T.

Juk 20 metų Rusija ir Kinija laikė Ameriką svarbiausiu savo priešu, ir pagal tai rikiavo savo politiką. Dabar tokiu priešu Kinijai tapo Rusija ir atvirkščiai. Tai turėtų atnešti politinės naudos Amerikai ir jos sąjungininkams.

Ko bijo Rusija?

Rusija visada bijojo "azijatinių ordų" invazijos, nes nuo jų yra nukentėjusi. 1904-5 žiauriai pralaimėjo karą su Japonija. Dabar grėsmė ateina iš Kinijos, su kuria 4150 mylių turima siena beveik neapginama.

Taipgi žinoma Rusijos baimė neįsivelti į karą su dviem frontais. Bet dabar tokia galimybė pasidarė reali — Kinija rytuose, Siaurės Atlanto santarvė vakaruose, gi tarp jų 5000 mylių nuotolis. Kai 300,000 rusų karių yra R. Europoj, ginklais ir kita karo medžiaga reikia aprūpinti arabus, Š. Vietnamą ir Kubą, didelių karinių telkinių Maskva vargiai begali rizikuoti telkti prie Kinijos sienų.

Problemos šaknys

Šių dienų problemos šaknys buvo suleistos 19 šmt., kada Rusija ir kitos Europos galybės pradėjo graibstyti nusilpusios Kinijos imperijos žemes. Apie 1860 Rusija jau turėjo Amūro upės baseiną ir dabartinę Sovietų centrinę Aziją. Kai 1911 sugriuvo Kinijos imperija, Išorinė Mongolija atsiskyrė nuo Kinijos ir iki šios dienos tebėra Rusijos vasalu. Tose žemėse rusai rado turtingus anglies, naftos, dujų, aukso ir sidabro klodus. Vladivostoką įsitačius, Rusija gavo neužšalantį uostą prie Pacifiko. Dabar to uosto svarba keleriopai padidėjo, nes Maskva stato tokį laivyną, kuris būtų pajėgus kariškai įsikišti bile kurioj pasaulio vietoj. Į Vladivostoką kinai žiūri godžia akim, nes jis tik už 50 mylių nuo jų sienos.

Savo prarastų žemių kinai niekad neužmiršo. Kinijos respublikos kūrėjas Sun Yat-sen 1923 viešai ragino Leniną žemes Kinijai grąžinti. 1964 Mao Tse-tungas Prašė Chruščevą grąžinti Mongoliją. Abu kartus atsakymas buvo griežtai neigiamas. Nuo 1960 Rusijos-Kinijos santykiai ėmė temptis. Priežastis yra ne ideologija, bet iš Kinijos pagrobta žemė. Sprogimui įvykti dabar yra visi elementai, nors pasienio susikirtimai ir būtų reti.

Kas atsitikitų sprogimui įvykus? Griffith mano, kad nė viena pusė negali kitos sulamdyti. Sovietai turi geresnius ginklus, bet kinai turi žmonių mases. Jei kinai masiškai įsiveržtų į Rusiją, Kremlius turėtų galvoti apie atominių raketų pasiuntimą į Kinijos miestus. Bet tai būtų Rusijos politinė katastrofa, o kinai greičiausiai dar galėtų ilgai kariauti miestus apeidami, kaip kariavo Mao partizanai prieš įsibrovusius japonus.

Ir karas be atominių ginklų rusams Kinijoje būtų daug sunkesnis, negu Amerikos bėdos Vietname. Juk tik vienas geležinkelis eina per Sibirą. Vienas subombarduotas tiltas ar užgriautas tunelis rusams gali daug žalos padaryti. Griffith išvada čia kategoriška: Rusijos-Kinijos karo nelauktina. Šaltasis karas bus labai šaltas, bet atominio karo rusai vengs.

Ką iš to kinų-rusų šaltojo karo gali laimėti Amerika ir jos sąjungininkai?

Ką laimi Amerika?

Pirma, gera jau tai, kad juodvi ne draugai, bet priešai.

Antra, Sovietų spaudimas į Ameriką ir Europą turėtų sumažėti, nes Maskva negali rizikuoti tuo pačiu laiku erzinti abudu savo stiprius priešus. Todėl lauktina Maskvos santūrumo Vid. Rytuose ir kitose jautriose ginčų vietose. Washingtonas gi dabar turėtų susilaikyti nuo vienšališkų nuolaidų Maskvai ir kiečiau laikytis derybose, kad gautų geresnius rezultatus.

Trečia, Kinijos kivirčai su Maskva galėtų būti proga Amerikai mažinti įsitempimą su Kinija. Mao mirus, jo įpėdinis gali būti sukalbamesnis, todėl Amerika iš anksto turi rodyti, kad nori atoslūgio su Pekinu.

Ketvirta, didžiausias Amerikos rūpestis šiandien betgi lieka Rusija. Dėl blogų santykių su Kinija Rusija staiga netaps Amerikos draugu. Abidvi yra Amerikai nedraugiškos imperialistinės valstybės. Kinija siekia iš rytų ir pietryčių Azijos išstumti Amerikos įtaką, gi Rusija to pat siekia Europoje ir Vid. Rytuose. Kol šitie faktai nepasikeis, bus krizių tarp Rusijos ir Amerikos. Bet kol Amerika bus stipri kariškai, ji galės geriau tas krizes apvaldyti. Rusijos-Kinijos įsitempimų kontekste tai turėtų būti gana geras laimėjimas, — mano prof. Griffith.

Libijoj kita tvarka ir kita valdžia

Libijoj sukilimo keliu buvo pakeista vyriausybė ir valdžios forma — moderuotai konservatyvi monarchija pakeista respublika, valdžią pasigrobė Egipto Nasserio tipo nacionalistai karininkai.

Pašalintasis karalius Idris dirbo su Vakarais ir veik visai nesikišo į arabų-žydų ginčų kompleksą, susidariusį ryšium su Izraelio valstybės įkūrimu Palestinoje. Vakariečiai jam surado naftą, išvystė jos gamybą ir prekybą. Libijos naftos pramonėj dirba Amerikos, Anglijos, Italijos ir V. Vokietijos kapitalai. Už naftos koncesijas gaunamų pinigų užtenka kitom ūkio šakom vystyti.

Libijoj tebėra dar nedidelė britų karinė bazė ir didžiulė amerikiečių aviacijos bazė, užsilikusi nuo antrojo pasaulinio karo. Šiuo metu ji naudojama Europoj esančios JAV aviacijos personalo pratyboms.

Dėl naftos koncesijų naujoji vyriausybė jau yra pareiškusi ir oficialiomis notomis pareiškimus patvirtinusi, kad naftos koncesijas tvarką susitarimai bus gerbiami. Dėl karinių bazių įsakmaus pareiškimo nebuvo, bet buvo pasakyta, kad visi susitarimai su kitomis valstybėmis bus vykdomi. Manoma, kad bazių reikalu bus lėtai einama, nes greit baigiasi laikas sutarčiai su JAV. Washingtonas buvo pirmasis iš Vakarų bloko, suteikęs naujam režimui savo pripažinimą.

Maskva perversmą sutiko džiūgaudama, ir tai galėtų būti blogas ženklas. Bet gal tai tik politinis reveransas — iš anksto pasigerinti naujam režimui, besitikint su Kairo pagalba privilegijuotai įsistiprinti ir Libijoj.

— **Gubernatorių konferencija**, ką tik pasibaigusi, pasisakė už tai, kad visas biednuomenės šelpimas būtų vykdomas iš federalinio iždo. Prez. Nixono kongresui jau įteikta reforma taip toli neina, nes manoma, kad gubernatorių siūlomai reformai reikia dar geriau pasirengti ir pažiūrėti, kaip mažiau siekiančią reformą seksis praktikoj gyvendinti.

MIRĖ SOLISTAS ALEKSANDRAS KUTKUS

Rugsėjo 6, šeštadienį, 5:15 v.v. Chicagoje mirė buvęs Lietuvos valstybinės operos solistas Aleksandras Kutkus.

— **Brazilijos miestuose labai plinta teroristų veikla. Vieną teroristų grupė Rio de Janeiro mieste dienos metu pagrobė gatvėje Amerikos ambasadorių C. Burke Elbrick. Už jo paleidimą pareikalavo nustatytu laiku paleisti 15 politinių kalinių, kurių tarpe visi svarbieji komunistų vadai. Ambasadorius buvo paleistas, kai pareikalauti paleisti kaliniai buvo atvežti į Meksiką Brazilijos lėktuvu. Teroristų rankose ambasadorius išbuvo 78 valandas. Atsirado su guzu kaktoj.**

— **Sovietų ūkinė misija** atvyko į Indoneziją pamėginti atnaujinti santykius, nutrūkusius 1965 dėl komunistų rengto sukilimo pagrobti valdžią. Rusija prie Sukarno buvo gerai įsikūrusi Indonezijoj, todėl po tos katastrofos liko daug nesutvarkytų reikalų. Jų tarpe du Sovietų pradėti, betnebaigti statyti fabrikai. Svarbiausia byla yra 600 mil. dol. Indonezijos skola Maskvai. Indonezija nori naujų mokėjimų terminų.

— **JAV paštui pertvarkyti** prez. Nixonas telkia visas jo reformą remiančias jėgas, kad pajėgtų įveikti tai reformai rodomą didelį pasipriešinimą. Jis eina iš pašto tarnautojų unijų ir iš daugelio kongreso narių. Dabar jau žinoma, kad šiais biudžetiniais metais paštas turės vieną bilijoną ir 300 milijonų dol. nuostolių.

— **Kongresas sugrįžo į Washingtoną** po trijų savaičių vasaros atostogų, bet įstatymų projektai šiemet guli stalčiuose nepajudinti. Net pusiau priimtą mokesčių reformos įstatymą nežadama šiemet baigti tvarkyti. Tokio nedarbingo kongreso seniai jau nėra buvę.

— **Stalino gadynės laikais** žmonėms padarytų skriaudų tyrinėjimas Čekoslovakijoj greičiausiai bus sustabdytas, nes tai, esą, kenkia socializmo reikalams. Anais laikais Rusijos gestapo sufabrikuotų bylų tyrinėjimą buvo pradėjęs Dubčeko režimas. Suspėta peržiūrėti gana daug bylų ir paskelbti, kad žmonės buvo kalinti ir kankinti nekaltai. Maskva už tai labai siuto.

MIRĖ SENATORIUS E. DIRKSEN

Senatorius E. Dirksen

— **Sen. Dirksenas mirė** po operacijos, kurios metu buvo išpiauta dešiniojo plaučio viršutinė dalis, kur buvo pastebėtas auglys. Ištyrus auglį rasta, kad jame yra įsimetęs vėžys. Sen. Dirksenas priklausė respublikonų partijai, buvo jų vadas senate. Į senatą buvo išrinktas 1950. Prieš tai 16 metų buvo atstovų rūmuose. Gimęs Illinois valstijoje, išgyveno 73 metus. Jis gerai žinojo Pabaltijo valstybių pavergimo bylą, draugavo Chicagoje su lietuviais ir visada buvo prieinamas, kai tik prireikdavo jo pagalbos.

Ho Chi Minh palikimas: kova iki pergalės

Kinai - rusai atnaujino pažadus remti

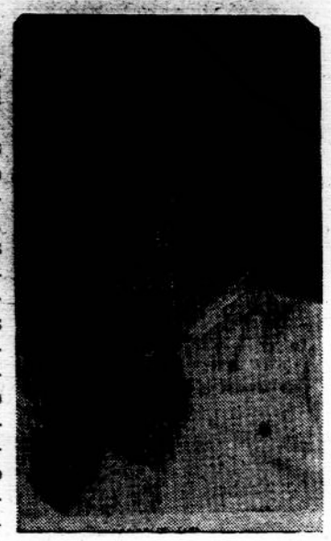

Mirę Š. Vietnamo prezidentas Ho Chi Minh

Mirė Š. Vietnamo prezidentas Ho Chi Minh, Vietnamo nepriklausomybės tėvas, sulaukęs 79 metų. Nepaprastai atkakliai ir pastoviai siekdamas Vietnamo išlaisvinimo iš Prancūzijos kolonijinės priklausomybės, Ho ieškojo pagalbos visur, bet niekur negavo. Tada jis išgirdo, kad Lenino įkurtas Trečiasis Internacionalas domisi kolonijinių tautų reikalais, todėl iš socialistų stovyklos nuvyko pas komunistus, taip savo nacionalizmą sumaišydamas su komunizmu. Marksizmas jam nieko daug nežadėjo, todėl jis palinko į labai praktišką pragmatizmą, o Vietnamo laisvė buvo jo ideologijos pagrindas. Pradžioje iš prancūzų jis net nepriklausomybės neprašė, tik žmoniško elgesio ir lygybės.

Revoliucionieriaus kelias

Tos rūšies nacionalizmo jį tėvas išmokė, kurs taip nekentė kolonistų prancūzų, kad net prancūzų kalbos nesimokė, nors buvo administracinio aparato tarnautojas mandarinas. Bet pasaulio reikalus Ho pradėjo suprasti tik tada, kada dar prieš pirmąjį pasaulinį karą išvyko kaip laivo virtuvės darbininkas į pasaulį. Apie 40 metų jis klajojo iš krašto į kraštą (gyveno Prancūzijoj, Anglijoj, Rusijoj, Kinijoj, Belgijoj, Vokietijoj). Politiškai subrendęs pasirodė jau pirmajam pasaulio karui baigiantis, kada apsisprendė savo kraštui laisvės prašyti 1919 m. iš Versalio taikos konferencijos. Deja, ten jo niekas nepriėmė, nes prancūzai buvo tos konferencijos vyriausieji dirigentai. Tada Ho nuėjo su savo byla pas prancūzų socialistus. Ir jų apviltas nuslinko pas komunistus ir į Maskvą. Ten mokėsi revoliucijos "mokslo" ir dirbo Kominterne. Rusų buvo išsiųstas į Kiniją ir priskirtas prie Borodino misijos, kuri ilgai mynė komunistams kelią į Kinijos užvaldymą. Čia Ho išėjo gerą revoliucinės praktikos mokyklą.

1928 Ho atsirado Tailande, užsimaskavęs budistų vienuoliu. bet ten ilgai neištvėrė, nes buvo susekta jo pogrindinė veikla. Iki antrojo pasaulinio karo jis daugiausiai sukinėjosi Azijoje, rengdamas savo tautiečius partizaninei veiklai. Ir taip jis jau buvo pasirengęs tinkamu laiku užimti pozicijas karui baigiantis. Japonus išstūmus iš Vietnamo (toj akcijoj jau dalyvavo jo partizanai), Ho paskelbė Vietnamo nepriklausomybę, kuri tapo realybe tik po 9 metų. Su prancūzais vedė ilgas derybas, kurios vieną kartą 1946 buvo apvainikuotos susitarimu kurti Vietnamo respubliką Prancūzijos Unijoje. Bet ir tas bandymas greit pabiro. O 1954 gegužės 8 Ho Chi Minh partizanai įveikė prancūzus prie Dienbienphu. Kovos su Amerikos remiamais Vietnamo pietiečiais prasidėjo 1964 ir dabar dar tebevyksta — neleidžiama laimėti nė karo nė taikos. Ho Chi Minh mirdamas paliko žodį, kad ir amerikiečiai turės trauktis nieko nelaimėję, kad Vietnamas bus suvienytas ir visai nepriklausomas.

Kinai su rusais nenorėjo susitikti

Atsisveikinti su revoliucionieriumi buvo atvykusi premjero Chou En-lai vadovaujama Kinijos delegacija, bet išvyko pabuvusi tik kelias valandas, nes nenorėjo susitikti su atvykstančia Rusijos delegacija, kurios vadovas buvo Kosyginas. Rusijos delegacija dalyvavo laidotuvių apeigose.

Kas po Ho mirties? Spėliojimai čia nieko nepadės, bet aišku tik viena, kad ir Kinija ir Rusija atvežė pažadus remti Hanojų iki pergalės — iki amerikiečių išvarymo ir abieju Vietnamų sujungimo į vieną valstybę. Toks yra ir Ho, Chi Minh paliktas testamentas.

Kennedy advokatai pradėjo kombinuoti

Siekia uždaryti spaudai teismo duris

Bostonas. — Sen. Kennedy advokatams prašant, Massachusetts valstijos aukščiausiojo teismo teisėjas atidėjo neribotam laikui rugsėjo 3 turėjusį prasidėti M. J. Kopechne mirties aplinkybių tyrinėjimą. Ji nuskendo liepos 18 naktį vykdama su sen. Kennedy jo vairuojamu automobiliu, kuris nusivertė nuo siauro tiltuko į kanalą. Senatorius kaž kaip išsilaisvino, jo palydovė nuskendo. Visas reikalas buvo užbaigtas greitomis laidotuvėmis, nepadarius nė skrodimo nė rimtesnio aplinkybių patyrinėjimo.

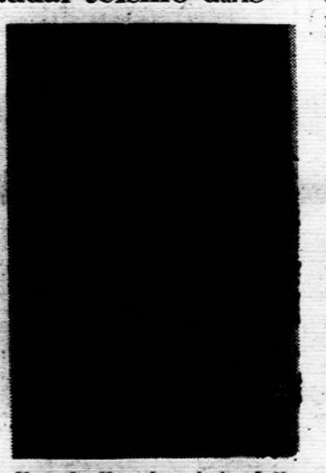

Mary Jo Kopechne, kurios mirtis suardė sen. E. Kennedy politinius planus.

Greit kilo įtarimas, kad senatorius ir jo naktinių vaišių draugai visos tiesos nepasakė. Tada New Bedford distrikto attorney Dinis paprašė teisėją pravesti tardymą. Tas prašymą priėmė, paskyrė laiką ir nustatė tyrinėjimo tvarką. Sen. E. Kennedy advokatai pradėjo gelbėti reikalą. Jie sukombinavo, kad tokiose aplinkybėse gali būti pažeistos sen. Kennedy konstitucinės teisės, nes pagal taisykles nė pats senatorius nė jo advokatai negali klausinėti liudininkų. Tą ginčą dabar turės išspręsti valstijos aukščiausias teismas. Ir tai ilgokai užtruks.

Jei Kennedy čia bylą laimėtų, gali būti tardymo taisyklės pakeistos. Bet skundo padavėjams rūpi ne tos taisyklės, bet teisėjo nutarimas, kad visą procesą galės stebėti spauda. Jie greičiausiai užuodžia, kad aukšč. teismas tą nutarimą pakeis. O tai yra svarbiausias dalykas, nes siekiama, kad sen. Kennedy nereiktų aiškintis viešai. Sunku būtų manyti, kad teismas senatorių nuo pasiaiškinimo pareigos visai atleistų. Jei anapus uždarytų durų bus sensacijų, jos išspruks į gatvę ir per rakto skylutę. Tada bus tik daugiau bėdos ir gėdos. Tas Kennedy manevras spaudos sutiktas nepalankiai.

Indira Gandhi laimėjo

New Delhi. — Indijos Kongreso partijos politinis komitetas buvo susirinkęs svarstyti sunkaus klausimo — ką daryti su premjere Indira Gandhi, kuri sulaužė partijos discipliną.

Ginčas prasidėjo dėl partijos prezidentinio kandidato. Kai vietoj jos remiamo kandidato senoji partijos gvardija parinko kitą, ir dar jos priešą, ji atsisakė partijos kandidatą rekomenduoti rinkikams ir parėmė partijos atmestąjį, kuris kandidatavo kaip nepriklausomas. Ir laimėjo prezidentūrą.

Kai susirinko politinis komitetas jos disciplinarinės bylos svarstyti, Indiros Gandhi pusėje jau buvo didžioji partijos parlamento narių dauguma. Senajai partijos gvardijai nebeliko nieko kito, kaip tik apgailestauti partijos vadovybėj pasireiškusį skilimą ir raginti abi puses to skilimo nebegilinti.

Taigi toji stiprioji Nehru duktė vieno mėnesio bėgy du kartus sulaužė savo priešų kardus. Ji įsitikinusi, kad reformų nenorinti senoji partijos gvardija nebegalės jos planų sutrukdyti. Pasinaudojusi konstitucija, ji pašalino finansų ministerį ir nacionalizavo visus didžiuosius privatinius bankus, kuriuose buvo 85 proc. krašto indėlių. Anot jos, tai esąs tik lašas jūroj. Jos programoj yra visa eilė reformų, kurios turėtų pradėti mažinti milijoninių masių skurdą. Dienotvarkėj dabar šie punktai: nuosavybės dydžio ribojimas miestuose, didesnė monopolinių bendrovių kontrolė, žemės reformos vykdymas (ikšiol jis buvo visaip sabotuojamas) ir pagalba kurtis žemės ūkio kooperatyvams, nes dabartinis ūkininkavimo būdas (vienas darbininkas ir vienas mulas) niekad negalės pakankamai maisto kraštui pagaminti. Dabar Indijai reikia milžiniško kiekio užsienio valiutos, kad galėtų užsieniuose kviečių ir ryžių maistui nusipirkti.

— **Blue Cross mokesčių pakėlimą** New Yorko valstijos aukšč. teismo teisėjas panaikino, nes jis rado, kad Albany pareigūnas davė leidimą reikalo gerai neištyręs. Gub. Rockefeller tam reikalui labai pritarė, taigi netiesioginiai tas papeikimas ir jam taikomas. Aišku, tas nutarimas bus dar skundžiamas. Vidutiniškai Blue Cross mokesčius buvo leista pakelti 43.3 procento pradedant spalio 1. Blue Shield mokesčių nebuvo prašyta leisti pakelti. Peticijas dėl mokesčių pakėlimo panaikinimo buvo įteikę meras Lindsay ir Mario Procaccino.

Nuo didvyrių galvų ima byrėti laurų lapeliai

Kai svarstoma, kas atidavė Europą į bolševikų rankas

Suėjus 20 metų nuo antrojo pasaulinio karo pabaigos, knygų rinkoje pasirodė (1966) John Toland 664 psl. veikalas — "Paskutinis 100 dienų" ("The Last 100 Days"). Veikale kaleidoskopiškai kaitaliojasi gyvi, įspūdingi tų paskutinių dienų karo bei politikos epizodai — Jaltos konferencija, Sovietų invazija į Vokietiją su civilinių gyventojų masiniu bėgimu, su tūkstančiais jų žuvusių Baltijos jūroje, su bolševikų plėšikavimu, moterų prievartavimu; epizodai iš kitos pusės — amerikiečių invazija per Reiną, vokiečių kariuomenės desperatiškos gynimosi pastangos, atskirų vokiečių vadų sąmokslai kapituliuoti Vakaruose, pagaliau Mussolinio nužudymas, Hitlerio nusižudymas. Keitelio besąlyginė kapituliacija.

Tuose epizoduose gyvai apibūdinti to meto istoriją davę politikai ir karo vadai. Nors kiekvienas jų kitoks, bet didžiajai jų daliai būdinga viena žymė. Būtent:

Jie gyvena iliuzijom:

Politikos ir karo vadai diktatoriai, kaip Hitleris ir Mussolini, dėl savo iliuzijų, atitrūkusių nuo tikrovės, žuvo ir savas tautas ilgiem laikam įstūmė į prarają. Ir tie Vakarų demokratijų vadai, kurie mėgino atpainioti diktatorių supainiotą istoriją, dar labiau ją supainiojo— taip pat dėl iliuzijų. Nes nežinojo, ko jie nori. Tiesa, žinojo, kad nori sunaikinti nacizmą bei fašizmą, bet nežinojo, kas bus po to sunaikinimo. Jie gyveno iliuzija, kad tada ateis taika, laisvė, gerovė. Bet nežinojo, kad taika turi būti atnešta. Nežinojo ir visai nesirūpino, kaip taiką bei gerovę atnešti.

Vadai — be iliuzijų:

Realiausi, labiausiai kojom į žemę atsirėmę — Sovietų vadai. Jie žinojo, ko jie nori. Nori ne tiek sunaikinti nacizmą ir fašizmą, kiek užimti visą Europą. Tada liks jiem tolimesnis pagrindinis priešas — Amerika. Žinojo ir metodus — sunaikinti fiziškai užimtų tautų vadus (tam jie išžudė lenkų rezistencijos vadus, sulikvidavo austrų ir čekoslovakų); mokėjo įtraukti Vakarų demokratijų vadus, kad vykdytų bolševikų tikslus, pritardami Vakarų siūlomiem laisvės, apsisprendimo principam, bet patys jų nevykdydami.

Labiausiai iliuzijom gyvenę nacių vadai. Ryškiausiai parodyta Hitlerio optimizmo manija, jo trukęs iki pat galo įsitikinimas, kad vokiečių kariuomenė laimės. Toland dėsto faktus, kaip jo manijai ištikimieji feldmaršalas Keitelis ir užsienių ministeris Ribbentropas praradę karinę ir politinę nuovoką, o tie partijos ir kariuomenės vadai, kurie jos neprarado, rengė sąmokslus Vokietijos kapituliacijai.

Vadai tarp girnų:

Toland įpina epizodus, kaip tarp didžiųjų valstybių, lyg tarp girnų, sukosi mažųjų tautų vadai taip pat iliuzijose. Kai Lenkijos pogrindis sukilo Varšuvoje prieš vokiečius, tikėtos paramos iš Sovietų negavo, Sovietai neleido net anglam ir amerikiečiam, kad tos paramos duotų lenkam. Ir vis dėlto, kai Lenkija buvo Sovietų "išvaduota", pogrindžio vadai buvo tiek naivūs, kad prisistatė Sovietam. Tada jiem buvo duotas iškilmingas pažadas—nugabent juos tartis dėl bendros kovos į maršalo Žukovo štabą. Susodino 16 vadų į lėktuvą ir nuvežė į Maskvos . . .kalėjimą.

Austrijos rezistencijos vadas Szokoll pasiuntė įgaliotinius pas Sovietus, kad padėtų Sovietų kariuomenei apeiti Vieną ir užimti ją iš užpakalio. Tada Sovietai atsidėkojo: paskyrė rezistencijos vadą Vienos civiliniu komendantu, o po poros dienų jį įkišo į kalėjimą. Panašiom iliuzijom gyveno Čekoslovakijos egzilinės vyriausybės pirmininkas Benešas, Maskvoje 1943 sudarydamas bendros kovos sutartį su Sovietais prieš vokiečius ir savo tautiečius užtikrindamas, kad Stalinas pagerbs Čekoslovakijos nepriklausomybę.

Vakarų vadai:

Vakarų demokratijų vadus Toland nelygiai apdovanojo tikrovės pelninimu ir ateities pramatymu. Daugiausia realizmo rodė Churchill, pramatydamas, kad komunizmas lieka toliau didžiausias Vakarų priešas.

Tarp amerikiečių politikų daugiausia tikrovės pajautimo turėję diplomatai Harrimanas, Bullittas. Bet knygos autorius neapdovanojo tuo tikrovės pajautimu nei prezidento Roosevelto nei vyriausio kariuomenės vado Eisenhowerio, kurie laikomi karą laimėjusiais didvyriais.

Rodydamas faktus, kuriuos dabar sutinkame kaip politines klaidas, dėl kurių Europa buvo išduota į bolševikų rankas, Toland lyg nuskabo laurų lapelius nuo vainikų, kuriais šie karo bei politikos didvyriai buvo apvainikuoti.

Toliau — apie Eisenhowerį.

DU BALTŲ INSTITUTAI, DU JŲ LEIDINIAI

SPAUDA

Vokietijoje yra du baltų institutai. Vienas — Bonnoje ir vadinasi "Baltisches Forschungs Institut", antras — Koenigsteine im Taunus ir vadinasi "Institutum Balticum". Abudu leidžia metraščius. Pirmojo metraščiai vadinasi 'Commentationes Balticae', antrojo 'Acta Baltica'. Pirmasis leidžiamas nuo 1953, antrasis nuo 1961. Pirmasis labiau susijęs su baltistikos tyrinėjimu apskritai. Antrasis (sprendžiant iš rašinių) labiau susijęs su dienos gyvenimu okupuotuose Baltijos kraštuose ar Vakaruose esančių baltiečių gyvenimu bei kūryba. Bonnos Instituto nuolatiniai nariai lietuviai yra profesoriai Z. Ivinskis ir A. Maceina. Ar antrajame yra lietuvių — neteko patirti. Bet sprendžiant iš metraščiuose skelbiamos medžiagos, ten dominuoja latviai ir estai. Jie rašo net ir apie specifinius Lietuvos klausimus.

Lietuviai pačiame metrašty "Acta Baltica" reiškiasi atitiktinai. Pirmame tome rašo Jonas Grinius, antrame—Pranas Zundė ir Walteris C. Banaitis, trečiame — Jonas Grinius, ketvirtame — nė vieno lietuvio, penktame — Albertas Gerutis, Evalds Dubnaitis, šeštame—jau net keturi: Aleksandras Plateris, Leonas Sabaliūnas, Rimvydas Šilbajoris, Povilas Rėklaitis — visi rašo apie Vakaruose esančių lietuvių veiklą bei kūrybą, septintame — trys: Tomas Remeikis, Benediktas Mačiuika, Povilas Rėklaitis. Aštuntuntame, kuris dabar mus pasiekė — vėl tik Vytautas Mačiulis rašo apie religinį bei bažnytinį gyvenimą Lietuvoje.

Pastaroji informacija paruošta, palyginti su latvių ir estų informacija, be mokslinio rūpestingumo. Galėtum manyti, kad redakcijoje nebuvo, kas nusimano lietuviškai, ir dėl to korektūros neprižiūrėta. Bet ne be priekaišto ir autorius dėl kai kurių tvirtinimų. Pagaliau mažiau svarbu, kas yra atsakingas, bet nemaloniai nuteikia, kada eilėje vietų vardas Seinai rašomas Seiniai, Šiauliai rašomas Šauliai, Šunskai rašoma Sunskai, vysk. Antanas Deksnys rašomas Antonas Deksnys, vysk. Maželis — Mažlis, A. Sniečkus išvirsta Šnieckus, "Švyturys" — Svyturis", "Valstiečių Laikraštis" — "Valstieciu Laikrakstis", komjaunimas — konjaunimas, Pamūšis (?) — Pamužys, krikščionys — krikscionys. Vyskupas V. Brizgys 1941-44 buvęs Teologijos-Filosofijos fakulteto dekanas, nors to meto universitete tokio fakulteto nebuvo. Vyskupas V. Borisevičius 13 puslapy esąs "nuteistas mirti, nužudytas?", 16 p. sakoma, "ar sprendimas įvykdytas, nėra jokios žinios", o 27 p. jau sakoma, kad jis buvo "sušaudytas".

Rimtam leidiniui tai nerimta. O ir jėgų taupymo sumetimais: jei yra geras leidinys apie Bažnyčios padėtį Lietuvoje (pvz. "The War Against God in Lithuania"), kam tada rašyti naują blogesnį?

Tarp latviškos medžiagos, rimtai paruoštos, randam įdomų sąrašą latvių mokslininkų, išaugusių emigracijoje. Tarp 175,000 latvių emigracijoje 1967 priskaitoma apie 8,000 su akademiniu išsilavinimu — po 4.6 vienam tūkstančiui latvių.

Alkoholis randa aukų ir anapus uždangos

Marijonas Krištopaitis, docentas, nusipelnęs gydytojas, rugp. 17 Tiesoj vėl grąžina skaitytojus prie kovos su alkoholizmu temos. Kad ir vos puse lūpų, bet jau pripažįsta, jog alkoholizmas, matyt, nėra tik "praeities liekana", ir kad bolševizmas toli gražu neišnaikino sąlygų alkoholizmui tarpti, kaip tai buvo — nežinia kuo remiantis — žadėta. Sako:

"Prisimename prieš 15 metų

(nukelta į 3 psl.)

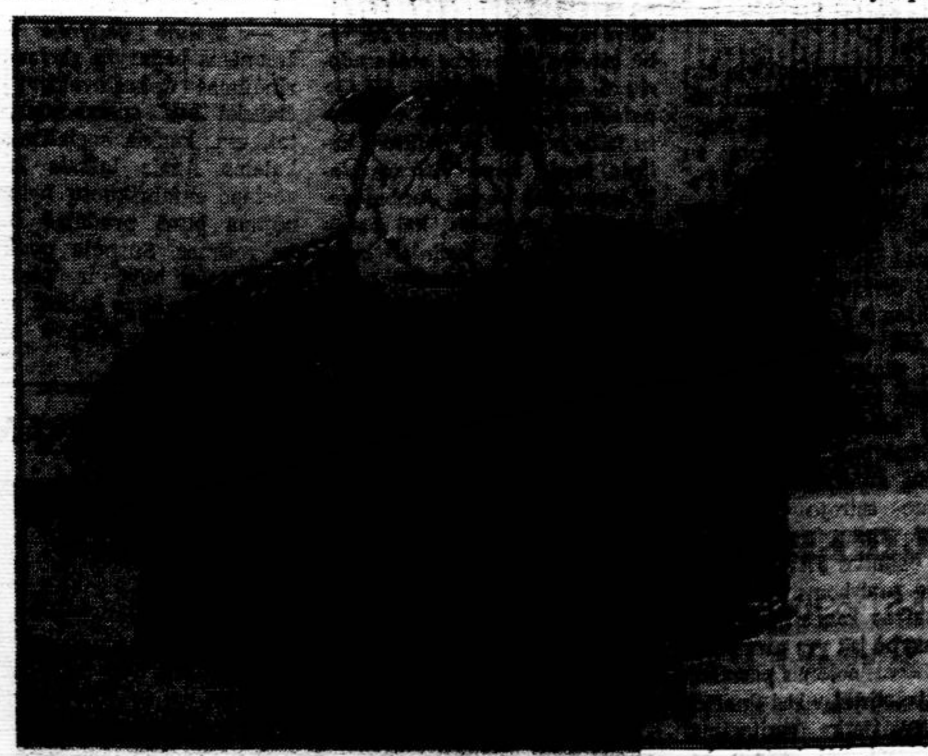

Tarptautiniame karikatūrų kongrese švedų karikatūristas Ewert Karlsson laimėjo didžiąją premiją 5000 dol. Jis nupiešė šią Mao Tse-tungo karikatūrą. Dalyvavo 54 valstybių karikatūristai. Konkursas buvo Montrealyje.

Istoriniai paveikslai

Pasaulinėje parodoje, Montrealy, buvo karikatūrų skyrius. Kai kurios vaizdavo Sovietų invaziją į Čekoslovakiją. Sovietų ir Čekoslovakijos atstovai pareiškė protestą. Karikatūrų vertinimo komisija patenkino Maskvą ir padarė jai malonumą, 5,000 dol. premiją paskirdama karikatūrai, vaizdavusiai Maskvos dabartinį priešininką Mao Tsetungą.

"Darbininke" buvo priminta, kad Sovietai protestavo ir Lietuvoje prieš karikatūrą, įdėtą "XX amžiaus" dienraštyje 1940 gegužės 4. Laikraštis buvo nubaustas 1,000 litų. Karikatūrai taip buvo jautri Maskva, kad Molotovas dėl jos priekaištavo ir min. pirmininkui A. Merkiui Maskvoje, prieš įteikdamas ultimatumą.

Tą istorinę karikatūrą čia pakartojame V.R. dėka. Tiesą sakant, karikatūra pašiepia ne Sovietus, bet lietuvių rašytojus, ėmusius pataikauti Sovietam. Paveiksle lengvai atpažįstami P. Cvirka (kairėj) ir L. Gira (dešinėj), suklupę prie Stalino bato. Po karikatūra yra parašas: "Svetimas bizūnas vis tiek geriausias kai kurių rašytojų įkvėpimo šaltinis".

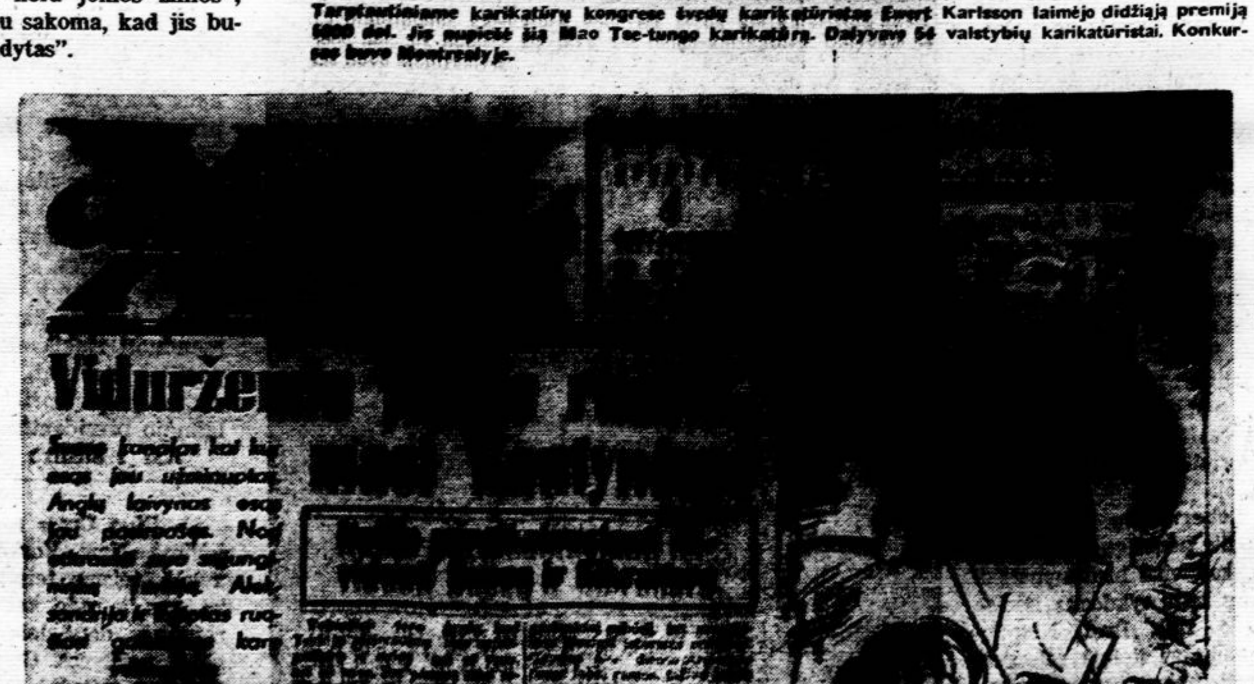

"XX Amžiaus", Kaune ėjusio dienraščio, pirmasis puslapis su karikatūra, kuri pašiepė sovietus. Už tai dienraštis buvo nubaustas. Dienraštis iš 1940 m. gegužės 4 d.

J. B. SHALINS-SALINSKAS — Laidotuvių direktorius. 84-02 Jamaica Ave. [illegible] Woodhaven, N.Y. 11421. [illegible] laidotuvės. Koplyčios [illegible] visose miesto dalyse. Tel. VIrginia 7-4499.

VAITKUS FUNERAL HOME. Notary Public. 197 Webster Ave. Cambridge Mass. Pranas Vaitkus, laidotuvių direktorius ir balsamuotojas. Moderniška koplyčia [illegible]. Aptarnauja Cambridge ir Bostoną. TR 6-6434.

JOSEPH GARSEVA — GRABORIUS, BALSAMUOTOJAS. 2 modernios koplyčios. 231 Bedford Avenue, Brooklyn, N.Y. 11211; EV 8-9770.

MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME — Moderni koplyčia, Air-conditioned. A. J. Balton-Baltrūnas, Licensed Manager and Notary Public. 660 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211; ST 2-5043.

STEPHEN AROMISKIS (Armakauskas) — Graborius-balsamuotojas. Moderni koplyčia. 423 Metropolitan Avenue Brooklyn, N.Y. 11211, EV 7-4335.

BUYUS FUNERAL HOME, Mario Teixeira, Jr. laidotuvių direktorius. 426 Lafayette St., Newark, N.J. 07105; tel. MArket 2-5172. Paruošiamos garbingos laidotuvės. Modernios koplyčios, oras vėdinamas.

RIMOS IR JUOZO BRUŽŲ vienintelė lietuviška siuntinių įstaiga didžiajame New Yorke, atlieka visus patarnavimus sudarant siuntinius ir užsakant kitas dovanas į Lietuvą. Greitas patarnavimas — žemos kainos. 370 Union Ave., Brooklyn, N.Y. Telef. EV 4-4952

JOHN ORMAN AGENCY / Insurance - Real Estate. Namų pirkimo, pardavimo ir visais reikalais kreipkitės į mūsų įstaigą. Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių (Income Tax) pareiškimai. — 110-04 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. 11418; tel. VIrginia 6-1800.

ANDRIUS ARMONAS, statybininkas — Long Islande stato įvairaus dydžio naujus namus, kuriuos galima tuoj įsigyti. Priimam užsakymus pastatyti pagal pirkėjo pageidavimus ant mūsų arba pirkėjo žemės. Statybą atliekam sąžiningai pagal susitarimą už labai prieinamą kainą. Tel. (516) AN 1-2864.

VYTAUTAS BELECKAS, sav. Winter Garden Tavern. 1883 Madison St., Ridgewood, N.Y. 11227, EV 2-6449. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia ir Albertas Radžiūnas, sav. 36-38-40 Stagg St. Brooklyn, N.Y. 11206; ST 2-5938.

JUOZO ANDRUSIO Real Estate, Insurance. Apraudimas gyvybės, namų, automobilių, baldų ir k. Namų pardavimas, apdraudos, Income Tax užpildymas, Mutual Funds—pinigų investacijos. Kasdien nuo 9 iki 8 val.; šeštadieniais iki 6 v. pp. 87-09 Jamaica Ave., Woodhaven N.Y. 11421; VI 7-4477.

S & G MAISTO KRAUTUVĖ. Antanas Vaitkus, vedėjas. 84-09 Jamaica Ave. Woodhaven, N.Y. 11421, VI 9-5077; 340 Grand St. Brooklyn, N.Y. 11211, ST 2-4329. Papigintom kainom priimame užsakymus vestuvėms ir pobūviams. Pristatom į namus liet. skilandžius, sūrius. We take all orders special price for Weddings and Parties. Home-made Bologna. • Trečia nauja, moderniška krautuvė atidaryta 84-04 Jamaica Ave., Woodhaven, N.Y. — VI 9-5077.

SUPERIOR PIECE GOODS CORP. 200 Orchard St. New York, N.Y. 10002, AL 4-8319. Vilnonės medžiagos jūsų artimiesiems—importuotos ir vietinės. Vilnonės medžiagos kostiumams, paltams ir suknelėms. Taip pat šilkinės, maišytos, spalvotos, lovoms užtiesalai, vilnonės skaros ir šalikai—geriausios rūšies pigiausiomis kainomis. Specialus patarnavimas paruošiant pakietus į Europą. Užeikite ir įsitikinsite!

C. A. VOKET — LIETUVIS ADVOKATAS — 41-40 74th Street Jackson Heights, N. Y. NE 9-6620.

ANTANAS J. SAVELSKIS — lietuvis advokatas — 80-30½ Jamaica Ave., Woodhaven, N.Y. 11421; tel. 849-1060, namų TW 7-3061 (nuo 9 r. iki 9 v.)

VYTAUTAS MAŽELIS, fotografas — vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus), portretūra, meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai. 422 Menahan St. Ridgewood, N.Y. 11237; Tel. HY 7-4677.

NEW YORK — Lietuvos atsiminimų radio valanda šeštadieniais nuo 5 iki 6 val. WEVD 1330 kil. 97.9 mg. FM. Direktorius dr. Jokūbas J. Stukas, 1016 Schleifer Rd. Hillside, N.J. 07205; tel. 201 - 289-6878.

NEW YORK — Laisvės žiburys, lietuvių ir anglų kalbomis sekmadieniais 9-10 val. ryto WHBI 105,9 FM banga. Vedėjas Romas Kezys, TW 4-1288, 62-15 69th Pl., Middle Village, N.Y. 11379.

LOS ANGELES, CALIF. — L. Bendruomenės radijo valandėlė — KTYM banga 1460 sekmadieniais 5-5:30 v. p.p.

PHILADELPHIA, PA. — Bendruomenės Balsas, WTEL, 860 kilocycles šeštadieniais nuo 1:30 - 2:30 p.p. 1203 Green St., Philadelphia, Pa. 19123; PO 5-0932.

PITTSBURGH, PA. — WZUM, 1590 banga sekmadieniais 12 iki 12:30 p.p. Vedėjas V. A. Yucius, 52 Shady St. W. Pittsburgh, Pa. 15228, tel. 563-2754.

HARTFORD, CONN. — ved. Alg. Dragūnavičius, WBMI - FM 95.7 sekmadienį nuo 12 iki 1 p.p. — 272 Victoria Rd., Hartford, Conn., telef. 249-4502.

DETROIT, MICH. — Lietuviškų melodijų radio valanda WJLB stotis, banga 1400 šeštadieniais nuo 2-4 p.p. Vedėjas Ralph J. Valatka, 15756 Lesure Detroit, Mich. 48227, telef. 273-2224.

BOSTON, WORCESTER, BROCKTON, Mass. — Vedėjas P. Viščinis, 173 Arthur St., Brockton, Mass., tel. JU 6-7209; FM bangomis 107.9 mc. WHIL 1430 kil. Medford, Mass. sekmadieniais nuo 11-12 vid.

ROCHESTER, N.Y. — Kultūrinė lietuviška valandėlė sekmadieniais 9-9:30 val ryto per WCMF-FM, 96,5 mc. Klubo valdybos pirm. Pr. Puidokas, 580 Wilkins St. Rochester, N.Y. 14621.

BOSTON, MASS. — Vedėjas Step. Minkus, WLYN 1360 kilocycles ir FM 101.7 banga sekmadieniais nuo 1-1:30 val. p.p.

LITAS TRAVEL SERVICE

jums patarnaus nežiūrint kur ir kada keliautumėt. LITAS Travel Service parūpins bilietus, padarys reikiamas rezervacijas, patars kur geriausia atostogauti, kur apsistoti, kuriuo laiku ir iš kurio aerodromo arba uosto patogiausia išvykti. *Patarnavimai yra visiškai veltui.* LITAS Travel Service talkina iškviečiant gimines iš Lietuvos, — atostogom ar nuolatiniam apsigyvenimui. RUOSIATES KELIONĖN? . . . Nepamirškit

LITAS TRAVEL SERVICE

94-10 Jamaica Ave. Woodhaven, N.Y. 11421

Tel. 212 - 847-5522

DARBININKAS 910 WILLOUGHBY AVE. BROOKLYN, N. Y. 11221

Editorial Office GL. 2-7281 • Business Office GL. 2-2923

THE WORKER (Title Copyright) by FRANCISCAN FATHERS

Eina nuo 1915 metų.

1951 sujungė AMERIKĄ, LDS organą DARBININKĄ ir LIET. ŽINIAS

Second-class postage paid at Brooklyn Post Office

Published semi-weekly except holiday weeks and July and First week in August when published weekly.

Prenumeratos kaina $8.00 — Subscription per year $8.00

Laikraštį tvarko REDAKCINĖ KOMISIJA.

Straipsnius ir korespondencijas redakcija taiso savo nuožiūra. Nenaudoti straipsniai saugomi ir grąžinami autoriams prašant. Pavarde pasirašyti straipsniai nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Prisimenama sovietų nacių slapti sandēriai

Rugpiūčio 23 dieną Lietuvos, Latvijos ir Estijos Laisvės Komitetų pirmininkai (V. Sidzikauskas, V. Hazners ir L. Vahter), pasirašę kaip Baltijos Valstybių Laisvės Taryba, pateikė JAV Prezidentui, Valstybės Sekretoriui, Senatoriams, Atstovų Rūmų nariams, Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui ir spaudai tokią deklaraciją dėl sovietų-nacių slaptų sandėrių 30 metų sukakties:

Antrojo Pasaulinio karo išvakarėse Sovietų Sąjunga pasijuto esanti ypatingoje atsakomybės prieš žmoniją padėtyje. Jos galioje buvo ar palaikyti pasaulio taiką, ar paskandinti žmoniją į antrą pasaulinį karą. Susidūręs su tokiu pasirinkimu, Kremlius apsisprendė už karą.

Jau 1939 metų kovo mėnesį, 18-tajame SSSR komunistų partijos kongrese, Stalinas pareiškė, kad esamose politinėse aplinkybėse esąs pribrendęs laikas "perkainoti esamuosius tarptautinius pasižadėjimus ir susitarimus . . . Buržuaziniai politikai gerai žino, kad pirmasis imperialistinis karas atnešė revoliucijos pergalę vienoje iš didžiausių šalių. Jie bijo, kad antrasis imperialistinis karas gali atnešti tokį laimėjimą vienoje ar daugelyje šalių."

Stalino viltis dėl sandėrio su Hitleriu ir jo laukimas kilsiant pasaulinį karą greit išsipildė. Prieš 30 m. pasaulis ir taip jau perimtas nelemtų nuojautų įtampos, buvo apstulbintas žinios, kad stalininė Sovietų Sąjunga ir hitlerinė Vokietija staiga apsuko savo politiką atvirkščiai ir 1939 metų rugpiūčio 23 dieną Maskvoj sudarė savo tarpe nepuolimo sutartį.

Susitarimas tarp Sovietų Sąjungos ir Vokietijos nekelti ginklo prieš viena kitą iš tikrųjų buvo tik slapto sąmokslo priedanga. Prie sutarties buvo prijungtas slaptas protokolas, kuriuo du diktatoriai pasidalino tarp savęs Rytinę Vidurio Europą. Sovietų grobio dalis apėmė Suomiją, Estiją, Latviją, Lietuvą, rytinę Lenkijos dalį, taip pat Besarabiją ir šiaurinę Bukoviną.

Kremlius nesuklydo savo trumpojo atstumo spekuliacijose. Pasaulis tapo įstumtas į patį baisiausią karą, ir Sovietų vadai neparodė jokių svyravimų dalydamies su naciais pradiniais jų užkariavimais. Netrukus po to karas apsėmė ir pačią Sovietų Sąjungą.

Praėjo trys dešimtys metų nuo nelemtojo Molotovo-Ribbentropo pakto pasirašymo. Nacizmas tapo sunaikintas. Nugalėjusių Vakarų valstybių valia, iš Vokietijos buvo atimti visi slaptųjų Stalino-Hitlerio sandėrių naudmenys. Tačiau ryškiai priešingai, Sovietų Sąjunga tebelaiko savo valdžioj beveik visas teritorijas, ypač Estiją, Latviją bei Lietuvą, pasisavintas remiantis sovietų-nacių paktu. Ar dar ilgai pasaulio sąžinė pakęs tokį dvejopą mastą ir leis Kremliaus valdovams laikyti savo valioj Baltijos valstybes?

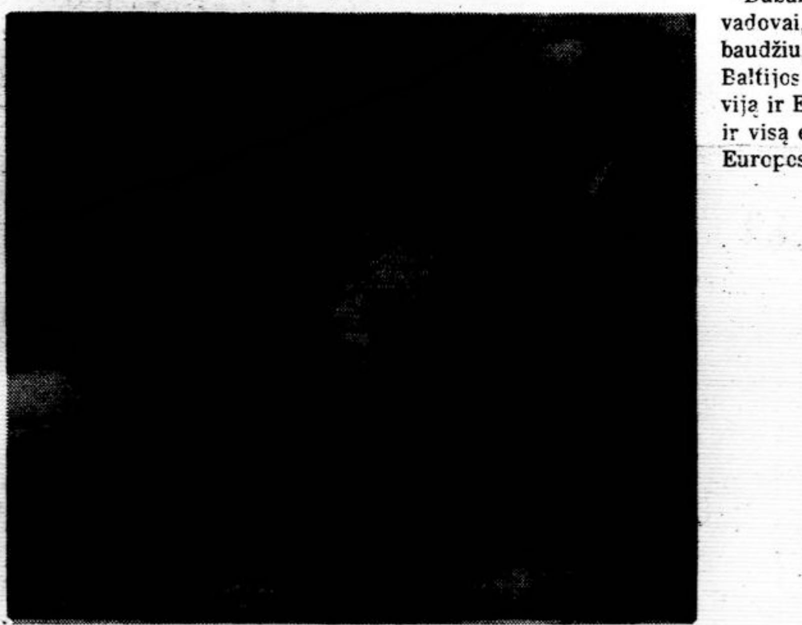

Maskvoje pasirašant paktą iš k. į d. Ribbentropas, Stalinas ir Molotovas

Molotovo-Ribbentropo pakto sukakties proga, mes, teisėti nutildytų Estijos, Latvijos ir Lietuvos žmonių balso reiškėjai, skatiname visas taiką mylinčias tautas ir jų vyriausybes pripažinti, kad Sovietų Sąjungos padėtis Europoje šiandien yra jos sandėrių su nacine Vokietija vaisius; kad betkokios derybos, kuriose nepasipriešinama sovietinei ištisų tautų aneksijai, būtų iš tikrųjų tik Hitlerio dvasios gaivinimas ir jo darbų įamžinimas; ir kad sovietinis imperializmas — tasai demokratijos, laisvės ir žmogiško padorumo didysis priešas — tebeveikia, kaip ir prieš tris dešimtis metų, siekdamas savojo tikslo viešpatauti pasaulyje.

Ištikimos savajai šimtmečių istorijai ir laisvės tradicijai, Baltijos tautos yra pasiryžusios tęsti savo kovą dėl savo kraštų laisvės ir nepriklausomybės atstatymo.

★

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas rugpiūčio 21 dieną spaudos agentūroms ir daugeliui laikraščių išsiuntė tokią telegramą:

1969 rugpiūčio 23 sueina 30 metų, kaip Sovietų Sąjunga sudarė sambaudį (collusion) su hitlerine Vokietija, vadinamą Ribbentropo-Molotovo paktu, kuriuo du diktatoriai — Stalinas-Hitleris — pasidalino Vidurio ir Rytų Europos erdvę vadinamomis įtakų zonomis ir sudarė dingstį (pretekstą) II-jam Pasauliniam karui.

Dabartiniai Sovietų Sąjungos vadovai, remdamiesi šiuo sambaudžiu, ir šiandien tebelaiko Baltijos kraštus — Lietuvą, Latviją ir Estiją — okupuotus, kaip ir visą eilę kitų Vidurio ir Rytų Europos valstybių savo militarinėje ir politinėje priespaudoje.

Labai būtume dėkingi, kad šia 30 metų sukakties proga šis Hitlerio Vokietijos ir Sovietų Rusijos sambaudis būtų Tamstų spaudoje atitinkamai paminėtas ir komunikuotas, pabrėžiant Lietuvai, Latvijai ir Estijai Sovietų Rusijos padarytą tarptautinį nusikaltimą ir iškeliant reikalą atstatyti šių valstybių nepriklausomybę (E.).

New York Times rugpiūčio 23 paskelbė Vaclovo Sidzikausko laišką apie Hitlerio-Stalino paktą, nuo kurio sudarymo tą dieną kaip tik suėjo lygiai 30 metų. Laišką V.S. pasirašė, kaip Baltijos Valstybių Laisvės Tarybos pirmininkas. Laiške sakoma:

"Andrejus A. Gromyko, USSR užsienių reikalų ministras, savo kalboj aukščiausiame soviete liepos 10 pareiškė: "Blaivesnis žvilgsnis būtų pripažinimas, kad agresijos būdu užimtų žemių pasilaikyti nevalia, ir kad jos turi būti grąžintos tam, kam priklauso".

"P. Gromykos žodžiai buvo kreipiami į Izraelį. Jo patarimas, tačiau, būtų buvęs daug svaresnis, jei šalis, kuriai jis atstovauja, pati prisilaikytų to dėsnio, kurį jis taip iškilmingai paskelbė".

"Plyšys tarp p. Gromykos žodžių ir Sovietų politikos yra itin akivaizdus šiais Hitlerio-Stalino pakto trisdešimtmečio sukakties metais."

"Ar Molotovo-Ribbentropo pasirašytasis paktas šiandien jau miręs? Atsakymas — ne. Kai nugalėta Vokietija neteko visų slaptojo Stalino-Hitlerio sandėrio naudmenų, Sovietų Sąjunga ir šiandien tebelaiko to sandėrio dėka užimtas teritorijas, ypač Estiją, Latviją ir Lietuvą." (Elta)

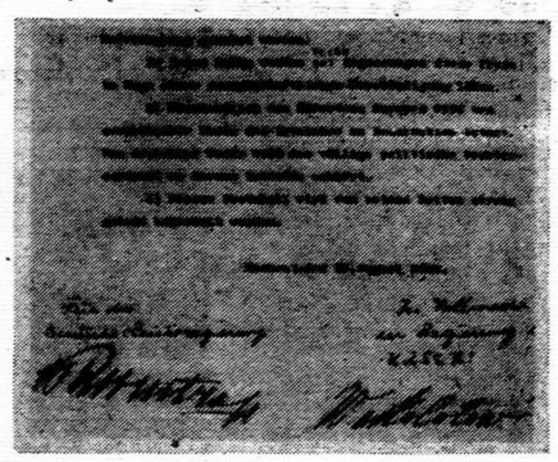

Ribbentropo-Molotovo pakto detalė su jų parašais

New Yorko **Daily News** rugpiūčio 23 vedamajame straipsnyje pažymėjo, kad lygiai prieš 30 metų Sovietų Rusija su nacine Vokietija sudarė nepuolimo sutartį, pasidalino Rytų Europą "įtakos zonomis", o netrukus po to, rugsėjo 1, buvo pradėtas II Pasaulinis karas.

Bostono **The Christian Science Monitor** rugpiūčio 27 paskelbė skaitytojo iš Kalifornijos laišką, primenantį Baltijos kraštų užėmimą. Laiško autorius priminė, kad ką tik praėjo 30 metų sukaktis nuo Ribbentropo-Molotovo pakto, kuriuo buvo išgrįstas kelias sovietinei invazijai į Estiją, Latviją ir Lietuvą. Rašantysis pažymėjo, kad pats buvo liudininkas, kaip rusų šarvuočiai riedėjo į Estiją ir kaip jam teko stovėti tiesiog po jų patrankų vamzdžiais. Jungtinių Valstybių patvarus atsisakymas pripažinti prievartinį Baltijos valstybių užgrobimą esąs vilties šaltinis, kad laisvė dar galės būti atgauta.

O Lietuvoj, nepaisant giliai įsišaknijusios mados minėti visokias sukaktis, laikraščiai nė vienu žodelyčiu neužsiminė, nuo kokio įdomaus, ypač Lietuvai taip nelemtai svarbaus įvykio tą dieną suėjo lygiai 30 metų. . . (Elta)

Mokslo metus pradedant lietuviškoj mokykloj

Pirmasis ir pagrindinis lietuviškųjų mokyklų uždavinys svetur — auklėti jaunąją kartą sąmoningais lietuviais, išmokant juos lietuviškai kalbėti, rašyti, skaityti, idant pamėgtų lietuvių kalbą ir jos raštą; supažindinti su lietuvių tautos istorija bei papročiais, kovomis už nepriklausomybę, siekiant, kad jaunoji karta būtų lietuviškumo nešėjai ir kovotojai už Lietuvos laisvę.

Ar mūsų gimtoji kalba lemtinga lietuvybei?

Priviso per daug plepalų, kaip pakampiuos piktų dilgėlių, priešiškų mūsų tautiniams interesams palaikyti. Vienas jų, kad mūsų gimtoji kalba nereikšminga tautinei gyvybei palaikyti. Nebaisu šį klausimą svarstyti ir plačiau jį aiškinti, bet pikta, kai tie "išminčiai" skelbia tam, kad galėtų savo gimtosios kalbos nemokėjimą pateisinti, ar prieš kitus tautinės pareigos gėdą išpirkti.

Kasgi to nežino, kad svetimame krašte daug kam patogiau ir naudingiau svetima kalba, nors ir jos gerai nemokant, kalbėti, daug drąsiau tarp vietinių jaustis ir prie jų pritapti. Tokiose visuotinose kasdieninėse sąlygose visur ir visada geriau ir naudingiau būtų valdančių šeimininkų pusėje. Juk dažnai puiku stovėti šalia senatoriaus, sveikintis su gubernatorium, važiuoti tarnybos reikalais ilgon kelionėn pas kompanijos prezidentą, būti spaudoje paminėtam, nufotografuotam ir t.t. Nieks nė nemano šių gražių smagių išgyvenimų peikti. O mūsų tautinės pareigos svetur, mums patiems būnant lyg tautos misijonierių drabužiuose, yra labai atsakingos ir nepavydėtinai sunkios, neturint vienalytės tautinės organizacijos, vienos administracijos ir visų teisinių formų tautinei misijai įvykdyti. Ir tai niekam ne naujiena, kad kiekviena tautinė misija bet kokioje vystymosi formoje yra besąlygiško pasiaukojimo, herojiško pasiryžimo ir ilgos nepalaužiamos ištvermės kelias. Bet visai nelogiška dėl nepatogumų spręsti, kad ta misija neverta, nereikalinga ir nenaudinga kam nors. O grįžtant prie mūsų gimtosios kalbos, taip pat nelogiška išvedžioti, kad mūsų kalba dabartinėse sunkiose sąlygose nelemtinga lietuvybės išlaikyme tik todėl, kad ji kai kam kur nepatogi, užkliūva kai keno asmeniškai gerovei ar garbei.

Gimtoji kalba, apginta, puoselėta ir išsaugota per tūkstančius metų visų lietuvių rūpesčiu, stovi aukščiau visų interesų; ji pati karščiausia ugnis ir artimiausia dangui ir žemei šviesa tautinei gyvybei išlaikyti ir Lietuvos laisvei laiduoti.

Per visą mūsų tautos istoriją ji buvo pirmoji kibirkštis tautą prikelti ir kiečiausias ginklas apginti savąją kultūrą.

16 a. pirmasis balsas prikelti mūsų pavergtą tautą prasidėjo šiais mokslininko M. Daukšos žodžiais: "Ne žemės gausumu, ne drabužių įvairumu, ne krašto turtingumu, ne miestų ir pilių tvirtumu laikosi tautos, **bet labiau išlaikymu ir vartojimu savo kalbos,** kuri didina ir išlaiko visuomenėj santarmę ir brolišką meilę".

Žymiausias 19 a. lietuvių tautinės dvasios formuotojas, tautinio atgimimo vadas Maironis taip suglaudė mūsų tautinės atsparos sunykimo priežastis: "Užmigo tėvynės bajorai — galiūnai! Dvasia svetima jų gai-

(nukelta į 4 psl.)

Alkoholis randa...

(atkelta iš 2 psl.)

vykusį respublikinį pasitarimą kovos prieš alkoholizmą klausimais. Tada kalbėta, jog ši praeities liekana dar neišnyko, nors socialinės alkoholizmo šaknys Tarybų Sąjungoje galutinai išrautos . . . (???E.) . . .Apsidairykime, ar tikrai girtaujama mažiau . . ."

Paminėjęs iš nežinia kur ištrauktus duomenis, kiek spirito išgeriama Amerikoj ir kitur, ir tvirtindamas, kad "mūsų respublika dar nepasiekusi tokio lygio", tuojau pastebi, kad "tai nedidelė paguoda, nes alkoholinių gėrimų vartojama ne mažiau, o daugiau" (berods, manyta pasakyti, kad vartojimas ne mažėja, o didėja).

"Apsilankykime", sako, "Vilniaus miesto blaivykloje ir įsitikinsime, jog girtavimo problema yra ne mažiau aktuali, kaip prieš 15 metų. Beveik 18 procentų tos įstaigos 'lankytojų" yra jaunesni kaip 25 metų amžiaus žmonės. Netrūksta ir moterų . . . Šiauliuose mokinys U. girtas pradėjo muštynes ir pats žuvo. R. girtas gulėjo ant kelio ir jį pervažiavo automašina. Mergina Z. girta įkrito į duobę ir prigėrė. U. girtas vairavo motociklą, atsimušė į pakinkytą vežiman arklį, jį užmušė ir pats žuvo."

Taip paminėjęs, kaip pats sakosi, vos keletą faktų iš neįmanomos išskaičiuoti jų daugybės, gydytojas bando kritikuoti kovos su alkoholizmu priemones ir sutinka, kad "vien pamokslavimu apie alkoholio žalą ši problema nebus išspręsta", tačiau ir pats baigia pamokslėliu, kad prieš girtavimą kovoti svarbu, kad tai kovai reikia vadovų, kad reikia išrauti tą piktžolę . . . Bet, jei ją bando rauti medikai, autoinspekcija, blaivykla, milicija, prokuratūra, tai prekybininkai ją augina, nes jie turi įvykdyti savo planus, kurie svarbūs valstybės biudžetui . . . Prieš tą valstybinį reikalą blanksta visi blaivininkų pamokslavimai . . .

(E)

P. KLIMAS

VOKIEČIŲ OKUPACIJA LIETUVOJE 1915 m.

(14)

Stengiausi gerai užsirekomenduoti saugiai šeimininkei, nes tat buvo reikalinga ne tik mano misijai, bet bemaž kuo ir gyvybei. Ilgas dienos galas ir tanki žinginė senai jau buvo išdžiovinę Seirijų arbatėlę. Įsiteikdamas aiškinausi esąs senas kunigo Adomaičio mokyklos draugas. Bet stamantri Dulcinėja taip primerkė vieną akį, nuo panosės ligi kojų mane seikėdama, kad aš pasijutau tik nuo vakar kelnėtas. Supratau, kad čia ne tas buvo Adomaitis, kurį aš pažinojau tik dviem klasėm už mane vyresnį Marijampolės internate.

Nesileisdama į kalbas, šeimininkė triūsėsi apie stalą pietums. Netrukus išvydau lėkštę taip įspūdingai pripiaustytos dešros, kaip nuo karo pradžios nebuvau matęs. Jos kvapas pasklido toks nepergalimas alkanai sielai, kad nebeišlaikęs etiketo, vogčia suruntinau visą eilę žavingų ritinių. Pirmoji sotis pramušė man visą sarmatą, bet jautraus takto sodietė apsimetė net nepastebėjusi tos alkanos atakos. Tuo tarpu grįžo abu kunigai, ir pirmi pilni pietūs mano penkių dienų kelionėje tokioj nuoširdžioj užvėjoj galutinai atstatė mane į civilizacijos vėžes.

Popietės nuotaikoje jau be baimės galėjau čionai klausytis kalbų apie tą naują baubą, kuri pirmą kartą žmonės išgirdo vadinant vokiška statistika. Klebonas turėjo surašyti kaimų vardus, ūkininkų skaičių, visus jų darbininkus, arklius, kumeliukus, karves veršius, avis, kiaules, taip pat kiek buvo pasėta rugių (margais), kiek rugių jau iškulta, kiek neiškulta, kiek yra kuliamųjų mašinų. Paskutinis klausimas buvo svarbus okupantams dėl to, kad jie norėjo pirmiausiai žinoti, ką gali iš žmonių tuojau paimti vietinėmis priemonėmis ir kur reikalinga atsivežti kuliamųjų mašinų javams iškulti dvaruose ar ūkininkų kluonuose.

Netesėdami patys tokios statistikos atlikti, vokiečiai statė kunigus labai keblion padėtin prieš žmones ir prieš okupacijos valdžią. Neapsieita, žinoma, nepagrasinus savo rūšies blokada, jeigu kunigai atsisakytų tos naujoviškos išpažinties rezultatus pranešti. Visa parapija tada turėjo palikti be druskos, cukraus, be žibalo ir kitokių reikmenų. Kita vertus, viliota, kad pagal statistiką, būsią duodama padegėliams pašalpų iš miško.

Statistikos klausimai dabar visems suko galvas ir dar niekuomet turbūt tas mokslas nebuvo taip plačiai svarstomas kiekvienoj lūšnelėj. Atlikusį laiką, nesant nei vaito, nei raštinės, nei mokytojo, nei gydytojo, nei krautuvių, nei turgaus kiekvienas kiūtojo pakrosnėj, retkarčiais nuobodulį paįvairindamas dezinterija, arba bruzdėjo kokio valkatos, vokiečiu apsimetusio, užpultas. Bet ir vagišiai tik iš paskutinosios leisdavos į avantiūras.

Dūmos atstovo kun. Laukaičio senoji rezidencija buvo prityrusi dar kitokių, beveik bibliškų istorijų. Tuo ruožu kaip tik ėjo garsusis "gyvulių ekzodas". Karo pradžioj Kalvarijos srities generolai sumanė iš pirmos dienos išmarinti vokiečius badu, jeigu jie mėgintų rusus mygti. Tam tikslui jie įsakė žmonėms visus gyvulius varyti už Nemuno. Visokiais pažadais ir varu sukeltos neapmatomos kaimenės tada pradėjo plaukti iš vakarų į rytus ir kaip amaras naikino viską pakeliui. Daugybės nuvarytų gyvulių išdvėsė, o kurie išliko savo baubimu ir nerimu tarytum pasaulio pabaigą pranašavo. Ne daug kas benuvarė už Nemuno, kur buvo žadėta tie tremtiniai atpirkti. Apie Liškevą rusų kareiviai nė to pažado nepildė: iš anapus Nemuno jie atgintus prie upės gyvulius tiesiog iššaudė.

Naikino rusai ir laukus. Kokios širdgelos suspausti ūkininkai turėjo kirsti žalius javus arba žiūrėti kaip juos trempė kazokai, šėrė arklius, arba degino! Toji Sodoma ir Gomora piaute papiovė mūsų sodiečius gyvus palikdama. O paskui užėję vokiečiai pasišaipydami meldžiojo paskutinius miškuose suslapstytus arklius ir karves kaip laukinę veislę . . . Jų vadas Ludendorfas buvo, mat, įsitikinęs, kad "atskiram svetimos šalies gyventojui yra vistiek, kuriuo būdu jis nustoja savo turto" (iš jo atsiminimų).

Po tų šiurpulingų istorijų nebenorėjau sukti dar Liškevon, į tų nelaimingų padarų hekatombas, nei matyti Juodosios Vokės, galingosios raganos, bokšto, iš kurio ji, matyti, vėl buvo išsprukusi po tiek amžių su visomis savo piktosiomis seserimis ir dar piktesniais kerėjimais žmonių nelaimei. Antra, tatai būtų buvęs man perilgas vingis, o aš turėjau taupyt kaustytus puspadžius, kurių tuomet nieks nebūtų galėjęs prikalti, nebent iš medžio.

Pasukau tad į Veisijus.

Oro tyrumas, nekarštos rudens saulės pralinksmintas, baltų dulkių pagražintam vieškelyje bet kokį susnūdėlį neaprėpiamų banguojančių laukų vienumoj turėjo sumasinti džiaugtis dzūkų gamta. Gi šit prie pat kelio tikras Lago Maggiore su salomis, kaip veidrodžio stalas su papuoštais bukietais! Mano uždavinys, berods, gynė pasiduoti jausmams tą valandą. Bet net šalčiausias, nesujaudinamas registratorius nebūtų iškentęs nepažymėdamas čionai visai kitoniško laukų žalumo rūpestingai užartų rugienų ar pūdymų, valyvų trobų dideliais langais ir tos nepaprastos akmenuotų versų rimties. O tarp ežerų arba tiesiog jų vandenyse, po krantais ir ant kalvų Veisijų sodyba su ta nepaprastai aukšta paniurusia bebokšte mūro bažnyčia buvo nebe realybė, bet pasaka ir sapnas. Kas esat laimingesni už okupacijos meto "lašinių", ryžkitės pasiekti tą stebuklingą Dzūkų darželio žiedą — ir jūs atsižadėsite visų Šveicarijų ir Italijų! Man tuomet teko visi jausmai užgniaužti ir skerdžiamajame lovy baikščiai keltis pro sulaužytą tiltą į vakarinės saulės spindulių užburtą salą, ne sąlą, kurios žalumas su rudens auksu lyg slėpė kokią tragingą viduramžių pilį. Bijojau dairytis, kad pratrūkęs grožėjimosi klyksmas nenuaidėtų disonansu Lietuvos gedulai.

"Traginga pilis" . . . Tik tokiai pritinka siaubtis grožės paslaptimi! Ar ne čia tad bus išdavikas Pelius savo giminaičių kraujais paplukdęs tą tamsų ežerą, kryžeiviams talkaudamas didžiųjų Lietuvos nelaimių metu po Mindaugo mirties? Ordino vienuoliai džiūgavo, kad apie 1286 metus savo žygiuose į Gardiną minėtasis Pelius (Peluse), "antrasis po Lietuvos karaliaus savo viešpatijoje" užgautas jį nuskaudusio giminaičio, pabėgęs pas kryžeivius. Karaliaučiaus kamendorius tada davęs jam jau krikštytam savo "narsių vyrų", kurie piktadarybėmis buvo labiausiai prasimankštinę (qui in latrociniis fuerunt plenius exercitati), kad atsikeršytų, žinoma, ir ordino palaimai. Tokia latrų gauja užpuolusi pilį nakties metu, kai ten buvę susivažiavę vestuvėms Lietuvos didikai ar valdovai (reguli), ir visus išskerdusi, matyti, miegančius. Su daugybe aukso ir sidabro, su nužudytų jų moterimis ir vaikais "Kristaus tarnai" sugrįžę vėl į Karaliaučių, kaip visada, psalmes giedodami padėkai už maloningą Apvaizdos pagalbą žygyje.

(Bus daugiau)

Vysk. A. Deksnys audiencijoje pas popiežių Paulių VI

Vyskupas savo namuose

Vysk. Antanas L. Deksnys jau Europoje. Rugpiūčio 21 atvyko į Bad Woerishofeną, į namus, kuriuos Augsburgo vyskupas buvo perleidęs amžinos atminties vysk. Pranui Braziui, ir kur šis buvo besteigiąs pastoracijos ir studijų centrą. Čia laisvosios Europos lietuvių vyskupas sutiko atsakyti į eilę klausimų ELI vedėjui kun. Br. Liubinui.

ELI: Garbusis Ganytojau, Europos lietuviai dvejus metus laukė vyskupo ir jo sulaukę Jūsų asmenyje džiaugiasi, nepaisant, kad tik retas anksčiau yra ką nors apie Jus girdėjęs. Ypač V. Vokietijoje gyveną lietuviai didžiąja dalimi yra antrojo pasaulinio karo pabėgėliai. Jūs gi iš Lietuvos išvykote kur kas prieš to karo pradžią (1936). Ar nemanote, kad tas faktas bus prisidėjęs ir Vatikanui, parenkant Jus iš apie 500 lietuvių kunigų vyskupo pareigom?

Vysk. Deksnys: Laukiau vyskupo paskyrimo, kaip ir kiti lietuviai, tačiau nemaniau, kad juo būti teks man. Kai buvau atsiklaustas, ar sutinku vyskupo pareigas priimti, atsakyti nebuvo lengva. Nežinau, kas nulėmė, kad buvo parinktas mano asmuo. Tai tiesa, kad iš Lietuvos nesu nuo nieko bėgęs. Baigęs studijas, negrįžau į Lietuvą, nes tai padaryti kliudė karas. Paskui pradėjau dirbti lietuvių tarpe, ten buvau reikalingas ir darbas man patiko. Darbo buvo tiek daug, kad net nebuvo laiko Lietuvos aplankyti.

ELI: Po konsekracijos apie pusantro mėnesio praleidote JAV-bėse, kur dalyvavote visoje eilėje šaunių parengimų Jūsų garbei. Kada atvykote Europon, kur buvote apsistojęs, su kuo susitikote?

Vysk. Deksnys: Rugpiūčio 2 atvykau į Romą, o už poros dienų (VIII 6) buvau priimtas popiežiaus jo vasaros rezidencijoje Castel Gandolfo. Paulius VI suteikė palaiminimą visiem lietuviam, o ypač mano globai pavestiesiem. Romoje išbuvau apie 3 savaites, susitikau su kardinolais Antonio Samore, Sakramentų kongregacijos vadovu, ir Carlo Confalonieri, Vyskupų kongregacijos prefektu. Taip pat susitikau su eile vyskupų, pav., Vyskupų sinodo sekretorium Rubin, P. Marcinkum, Sipovič ir kitais. Su kai kuriais reikalingais asmenimis pasimatyti negalėjau, nes rugpiūtis Romoje yra atostogų mėnuo. Rugpiūčio 15 Šv. Kazimiero kolegijos rektorius apaštališkasis protonotaras prel. dr. Ladas Tulaba sukvietė Romos lietuvius susipažinti. Aplankiau Romoj gyvenančius lietuvius kunigus, susitikau su naujuoju marijonų generolu tėv. Sielski.

Rugpiūčio 19 atvykau V. Vokietijon, pirmoj eilėj pas Sielovados direktorių prel. dr. Joną Avižą į Miuncheną. O dabar esu Bad Woerishofene, Europos lietuvių vyskupo namuose. Iš Romos į Vokietiją mane palydėjo tėv. dr. Juozas Vaišnora, MIC.

ELI: Ar jau spėjote susipažinti su savo, kaip Europos lietuvių vyskupo, uždaviniais? Kokie jie yra? Kaip juos vykdysite? Kur gyvensite? Ar jau turite pasirinkęs bendradarbius?

Vysk. Deksnys: Pirmoj eilėj stengiuosi susipažinti su aplinkybėmis, kuriose teks dirbti. Noriu patirti visų pageidavimus, siekius, susipažinti su lietuviais kunigais. Skaitau, kad labai svarbu, kad kiekvienas kunigas būtų socialiai tinkamai aprūpintas. Nežinau, ar rūpinsiuosi šv. Rašto vertimu. Visą šv. Raštą išversti yra labai didelis darbas ir nežinau, ar galėčiau tam reikalui suorganizuoti pakankamai lėšų. Žinoma, nesakau, kad nereikia naujai versti. Būtų gera turėti vertimą iš originalių tekstų ir tai geroje lietuvių kalboje. Tačiau nereikia daryti duplikatų. Reikia derinti darbus su JAV veikiančia liturgine komisija, kuri taip pat rūpinasi šv. Rašto tekstais, kiek jie naudojami liturgijoje. Manau, kad būtų labai svarbu pasirūpinti katechetine ir apologetine literatūra lietuviškai, ypač, turint galvoje dabartinį vyksmą ir nerimą Katalikų Bažnyčioje.

Noriu sušaukti lietuvius kunigus pastoracinei savaitei — pasitarimams. Žinoma, teks tai atlikti atskirais kraštais: V. Vokietijoje ir Didžiojoje Britanijoje. Kraštus, kur tėra po vieną lietuvį kunigą, teks jungti prie gausesnių susibūrimų.

Konkrečiai dar neturiu pasirinkęs asmenų, kurie bus mano artimieji bendradarbiai. Gyvensiu čia, Bad Woerishofene ir Romoje.

ELI: Ar lietuviškąją pastoraciją laikote pagrindine, ar tik pagelbine?

Vysk. Deksnys; Reikia stiprinti individualią pastoraciją. Labai svarbu jaunimo reikalai, kad neištautėtų. Pastoracija ir tautiškumo palaikymas turi eiti ranka rankon.

ELI: Ar tautiškumas nekliudo religiniam gyvenimui? Juk yra pavojus, kad lietuviai tik tada praktikuos religiją, kai ją skelbs lietuvis kunigas. O tai daugeliu atvejų reguliariai turėti juk neįmanoma?

Vysk. Deksnys: Reikia, kad katalikas būtų savas Bažnyčioje ir tada, kai ten naudojama jam svetima kalba. Bendrai tai sunkus klausimas, kuris dar reikalauja išsamių studijų.

ELI: Kaip yra su Šv. Kazimiero kolegija Romoje? Ar pramatoma, kad ji duos pašaukimų ir pastoracijai Europoje?

Vysk. Deksnys: Vienas iš rūpesčių, kad iš viso būtų lietuvių tarpe pašaukimų kunigystei, o kolegijos uždavinys juos auklėti lietuvių pastoracijai užsienyje, taigi ir Europoje.

ELI: Vysk. Brazys planavo studijų centrą. Ar ir Jūs turite planų šioje srityje?

Vysk. Deksnys: Reikia dvasios, dvasinės koncentracijos. Norėčiau tinkamai panaudoti visus talentus, norėčiau sutelkti intelektualus — kunigus ir pasauliečius.

ELI: Šv. Kazimiero kolegija yra išleidusi daug jaunų kunigų su mokslo laipsniais. Didelė jų dalis yra JAV-bėse, ne lietuvių tarpe. Ar negalima juos grąžinti lietuviškam darbui?

Vysk. Deksnys: Nesvarbu, kuriame krašte kas gyvena. Reiktų rinkti jėgas iš visur.

ELI: Koki yra patys artimiausi darbai?

Vysk. Deksnys: Tartis su Sielovadų direktoriais, užpildyti vietas, kur trūksta kunigų. Stengsiuosi susitikti su vyskupais tų vietų, kur yra lietuvių.

ELI: Ar jau orientuojatės, kokie visuomeniški ir šiaip lietuviški sambūriai bei institucijos veikia V. Vokietijoje? Kaip juos vertinate?

Vysk. Deksnys: Be abejo, visada sekiau lietuvišką gyvenimą per spaudą. Žinau, kad Vokietijoje veikia Lietuvių Bendruomenė, kad yra organizuotas jaunimas, kad veikia Vasario 16 gimnazija, kad ruošiamos Lietuviškųjų studijų savaitės. Tai viskas labai vertinga ir gera. Pirmoj eilėj statau Lietuvių Bendruomenę. Aišku, labai svarbi pasaulėčių veikla Bažnyčioje, kuri, kiek girdėjau irgi yra organizuota.

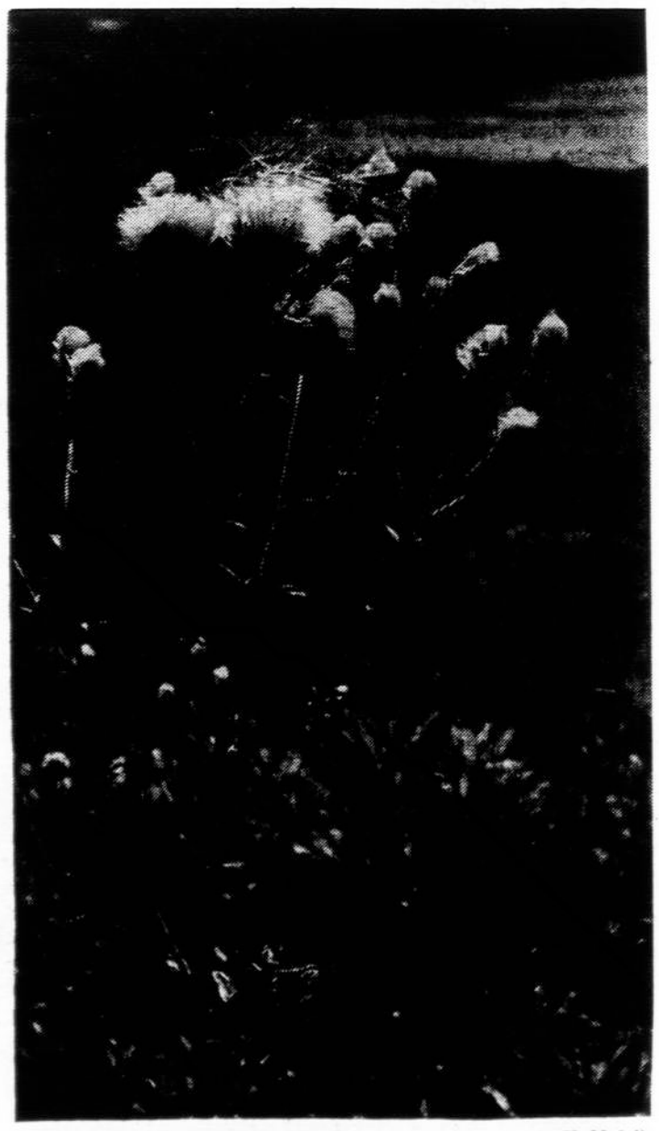

Vasara jau baigiasi Nuotr. V. Maželio

MOKSLO METUS PRADEDANT

(atkelta iš 3 psl.)

vinami kūnai; tėvų palikimą užmiršo; nustoję senobinio būdo, liežuvio, viešai užsigynę net vardo lietuvio, tėvynę sau kitą išpiršo!" Tik: "Kur grįčios aprūkusios, vargšo duba, ten mūsų ik šioliai išliko kalba, jų mylistos jos užsigynė."

Ne vien taip kalbėjo senovėj, taip ar panašiai cituoja šių dienų modernūs mokslininkai, istorikai. Istorikas A. Budreckis, išstudijavęs šio laiko nuotaikas ir surinkęs daug statistinių žinių iš šio krašto, šitaip aptaria kalbos lemtingumą:

"**Kur išnyko lietuvių kalba, ten per dvi kartas išnyko ir lietuvybė. Lietuvių kalba maitina lietuviškumo šaknis.** Kada lietuvių kalba iškrito iš kasdieninio gyvenimo, tada netekome per 70,000 Vilnijos tuteišų, per 300,000 prūsų. O Amerikoj, kur nėra kultūrinių varžtų, šiandien yra milijonas nutautėjusių lietuvių kilmės žmonių. Kaip dažnai mums tenka išgirsti šitaip: "mano senoliai buvo lietuviai, bet aš tikras amerikonas". Kur lietuvių kalba dar gyva senolių ir tėvų tarpe, ten ir vaikaičiai dar sakys esą lietuviai... Kitaip sakant, kalba yra dvasinis prādas kultūrai. Bendrakalbiai turi dvasinį ryšį. O dvasinis ryšys sudaro kultūrinę aplinką. 'Šis **dvasinis solidarumas** kaip tik **yra tautybė.** Žmogus negali būti pilnas tautos narys, jei jis savyje nejaučia dvasinio artimumo kitiems tautiečiams. **Be dvasinio solidarumo** tautybės sąvoka yra tik **abstraktas.** Išeivijoje, t.y. svetimoje aplinkoje, vienintelis dvasinis ryšys su tauta tiems, kurie vos prisimena tėvynę ar visai jos neatsimena, yra savita kalba. **Išnykus lietuvių kalbai, lietuvių kultūra bus mirus".**

Pirmieji rūpesčiai šeimoje ir mokykloje

Tie, kurie kalba, kad gimtosios kalbos aukštinimas ir vartojimas kasdieniniame gyvenime tautinei gyvybei išlaikyti yra tik senosios kartos primityvi apraiška, jau patys netiki į tautos dabartį ir ateitį. Labiausiai šį tautinį solidarumą per kalbą skatina **šeima ir mokykla.** Užtat tik tam šie metai lietuvių gyvenime yra paskelbti **lietuviškos šeimos ir švietimo metais.**

Kas iki šiol šeimai paskatinti gimtąją kalbą išlaikyti ar lietuviškai mokyklai stiprinti padaryta? Nedaug! Nors šeima visados buvo savanoriška lietuvybės gynėja, ji šiandien vis daugiau reikalinga išeivijoj paskatinimo, visuomenės šiltesnio dėmesio, pagarbos. Ji buvo ir yra pagrindinė mūsų kalbos ir tautos tvirtovė. Šalia jos, mūsiškose sąlygose, vis daugiau dėmesio reikalinga **lietuviškoji šeštadieninė mokykla**, kuri per 20 m. savanoriškai, pačių tėvų pastangomis, darbu ir parama, yra praskynus platų kelią mūsų tautos ateičiai. Be didesnės moralinės ir materialinės paramos iš kitų ji pati dar šiandien vis formuojasi, ieškodama ryškesnės linijos, tobulesnės praktiškesnės programos ir tinkamesnio mokymo metodo lietuvių bendruomenei išeivijoje patarnauti.

Per 20 metų be didesnės reklamos lietuviškoji mokykla yra išvedusi į mūsų gyvenimą didelį būrį sąmoningo lietuvybei pasiaukojusio jaunimo, jau pavaduojančio senesniąją kartą tautinės kultūros kūrime.

Dalis nuopelnų jai, kad ir mūsų kalba jaunimo nevisiškai užmiršta. Mokykla neigiama tik tų, kurie nori būti laisvi nuo tautinių pareigų ir priekaištų iš besiaukojančios tautai bendruomenės. Ar mūsų lietuviškoji mokykla pateisino ir pateisina mūsų besisielojančios bendruomenės lūkesčius? Jei tik iš dalies, tai tik todėl, kad mes nevisuotinai tuose rūpesčiuose dalyvavom, mokyklą per mažai vertinome ir ją rėmėme. JAV veikiančios 44 lietuviškos mokyklos įsisteigė dažniausiai tik pačių tėvų pastangom. Praeitų mokslo metų žiniomis jose mokėsi tik 3113 mokinių. Iš ketvirtadalio milijono gyvenančių JAV lietuvių besimokančio jaunimo lietuviškoje mokykloje nuošimtis labai mažas. Per 20 m. mokinių skaičius nedidėja, bet priešingai. Tik iš mūsų ateivių (27,000) tik 1 nuošimtis mokosi. Kur kiti 3 nuošimčiai? Jei tik toks skaičius lietuvių rūpinasi lituanistiniu švietimu, iš kur susidarys lietuviškai mokyklai geresnės sąlygos, kaip mūsų mokykla gali tobulėti, kokios gali ateiti šviesesnės viltys?

Kas reiktų šiais metais planuoti?

1. Visokiais būdais savąją mokyklą išpopuliarinti mūsų viešajame gyvenime, kaip reikšmingą pagelbininkę lietuvybei išlaikyti; sukelti mūsų bendruomenėje tautinį ūpą saugoti gimtąją kalbą ir tautines tradicijas.

2. Atžymėti sąmoningas ir pasiaukojančias lietuviškas šeimas, aukojančias laiką ir pinigus, leidžiant savo vaikus per keliolika metų į šeštadienines lituanistines mokyklas. Įtikinti ir paskatinti visomis galimomis priemonėmis kitas šeimas būtinai leisti savo vaikus į lietuviškąsias mokyklas tautiniam solidarumui palaikyti ir tautos ateičiai užtikrinti.

3. Nesant dar lietuviškos mokyklos ar vaikų darželio, surasti būdų jiem įsteigti.

Švęsdami lietuvių šeimos ir švietimo metus, neužbaikime vien deklaracijos paskelbimu, bet suraskime konkretesnių būdų prieiti prie lietuviškos šeimos sąžinės ir atvesti į mokyklą dvigubai daugiau lietuviško jaunimo, jei dar žadame ilgiau pratęsti tautinį gyvastingumą. Jau dabar praleisdami progą savo vaikus išmokyti geriau gimtosios kalbos, pasisavinti tautines vertybes, nesolidarizuodami lietuviškame švietimo darbe, atsižadame visko, kas dar kovojančiai tautinei bendruomenei taip miela ir arti širdies. **Ir stabtelėjus ir viską suglaudus, net perdaug būtų graudu, ar viskas taip ir bus veltui,** kad nei keliai nei kapai nebus atpažįstami. **A. S.**

ATSAKYMAI TEISINIAIS KLAUSIMAIS

—•—

Adv. Dr. M. ŠVEIKAUSKIENĖ sutiko šiame laikraštyje duoti paaiškinimų ir patarimų teisiniais klausimais Darbininko skaitytojam. Klausiant reikia pažymėti, ar skaito Darbininką. Klausimai siųstini jos adresu: Dr. M. L. Šveikauskas — Attorney-at-Law, Co-operative Bank Plaza, 1864 Centre Street, West Roxbury, Mass. 02132.

ŽMONOS PASKOLA VYRUI

Klausimas

Ištekėdama už savo dabartinio vyro, buvau našlė su dviem vaikais: 19 ir 18 metų. Vyras, už kurio ištekėjau, buvo mano amžinatilsio pirmojo vyro geras draugas. Jį pažinojau per daugelį metų. Jis taip pat buvo našlys ir turėjo vieną 12 metų dukterį. Tuo metu aš turėjau pinigų banke ir namus, kuriuos pardaviau prieš ištekėdama.

Po metų mus ištiko didelė nelaimė: vyro duktė, kurią auginau ir mylėjau kaip savo, susirgo ir per tris dienas numirė. Mano vyras buvo kaip beprotis, netekęs savo dukters. Aš irgi liūdėjau, ir ilgai mes jos negalėjome užmiršti. Bet gyvenimas tęsiasi, ir gyviem reikia gyventi.

Vyras pradėjo gerti ir pametė savo darbą. Kito neieškojo. Pradėjo pirkti senus namus ir juos remontuoti, paskui parduoti. Iš pradžių tam priešinausi. Man atrodė, kad nustosime kiekvieno savo cento. Bet vyras nustojo gerti ir tikrai pradėjo sunkiai dirbti. Taip jam pasisekė parduoti apie aštuonis namus, iš kurių jis uždirbo nemaža pinigų. Tuos pinigus dėjo bankan savo vieno vardu. Aš jį prašiau dėti abiejų vardu, bet jis kiekvieną kartą, kai užsimindavau, pradėdavo pykti. Sakydavo, nebijok, tau užteks.

Tai vyko prieš 25 metus. Prieš 15 metų, rodosi, 1954 m., mano vyras sumanė nupirkti "apartment house" 8 butų namus. Paprašė mane jam paskolinti 10,000 dolerių, nes nenorėjo skolintis iš banko. Aš sutikau. Pareikalavau rašto. Norėjau, kad abu nueitume pas advokatą. Bet vyras sako: nereikia, jis pats man išduosiąs raštą. Tą raštą jis surašė angliškai ir pasirašė, kad pinigai jam buvo paskolinti už 4 proc. ir kad jis man juos grąžins po dvejų metų, o jei pareikalaučiau, ir anksčiau.

Procentus jis man mokėjo ir tebemoka, bet pačios sumos dar negrąžino, nors ir vėl man išdavė raštą, kad skolingas. Esame nebejauni, ir nežinia, kiek liko gyventi. Norėčiau savo reikalus susitvarkyti.

Prašau man atsakyti į šiuos klausimus: 1. jei mano vyras mirtų pirmas, ar aš galėčiau be teismų ir advokatų išsiimti iš jo banko man priklausančius ir jam paskolintus pinigus; 2. ar man tektų visas jo turtas, kuris yra jo vieno vardu (santaupos banke ir namai); 3. ar mano vaikam kas tektų iš jo palikto turto; 4. ar jo broliai ir seserys galėtų prisikabinti prie manęs ir mano vaikų dėl jo paliekamo turto.

Būsiu dėkinga už bet kurį patarimą.

Žmona, Massachusetts

Atsakymas

1. Iki 1964 metų Massachusetts valstijoj tokia paskola, kurią Tamsta suteikei savo vyrui, nebūtų įstatymų pripažinta. 1963 metais įstatymas šioj srity pas mus pasikeitė. Dabar tokia paskola būtų pripažinta teisiškai galiojančia. Tokiu būdu tas "raštas", kurį Tamstos vyras pasirašė prieš 15 metų, neturėtų jokios teisinės reikšmės. Tamsta sakai, kad vyras vėliau Tamstai išdavė kitą raštą šiuo reikalu. Patariu Tamstai nueiti pas vietinį advokatą, jam nunešti tą raštą ir paklausti, ar raštas gerai surašytas ir ar jis turi teisinės reikšmės. Jei turi, — tada, jei vyras mirtų pirmas, Tamstos advokatas turėtų pateikti teismui tą raštą, taigi pareikalavimą (claim). Su tokiu "pareikalavimu" reikia elgtis labai atsargiai, nes jis turi būti pateiktas teismui per tam tikrą, palyginti trumpą, laikotarpį. Jei per tą laikotarpį jis nebus pateiktas, — žus skola.

2. Vyrui mirus, Tamsta jokiu būdu negalėtum nueiti į banką ir "išsiimti Tamstai priklausančius pinigus", jei pinigai yra bankan padėti vien vyro vardu. Kai bus paskirtas vykdytojas (tuo atveju, jei bus paliktas testamentas) arba administratorius, jei tokio testamento nebus palikta, Tamsta galėsi, tam tikra tvarka, pateikusi ieškinį (claim), atgauti savo pinigus. Žinoma, tik jei vyro Tamstai išduotas raštas yra teisiškai galiojantis.

3. Jei Tamstos vyras nėra teisiškai adoptavęs (įsūnijęs) Tamstos vaikų, jiem niekas iš palikimo nepriklauso. Jei jis testamento keliu jiem paliks turto, — tai kitas reikalas.

4. Atsakymas į Tamstos 4-tą klausimą priklauso nuo to, kiek turto Tamstos vyras paliks. Jei to turto bus daugiau negu 25,000 dolerių,—Tamstai teks likutį dalintis su jo broliais ir seserimi. Jei Tamstos vyras nenori tokio rezultato, — jam yra patartina sudaryti testamentą.

Aukos LKM Akademijai

Patersono, N. J., lietuviai parėmė L. K. Mokslo Akademiją. Kun. R. Krasausko paprašyti Mokslo Akademijos paruoštam veikalui išleisti aukojo: 100 dol. Marija Kulikaitienė, po 10 dol. Ant. Sprainaitis, Malvina Latvienė ir Veronika Eitmanienė, 7 dol. J. Jackūnas, 5 dol. M. Stankienė ir 1 dol. jos dėdienė Brumelov. Anksčiau šiam tikslui po 50 dol. yra aukoję Patersono liet. parapijos kunigai J. Kinta ir Vikt. Dabušis.

Taip pat L. K. Mokslo Akademijos veikalam išleisti aukojo: kun. J. Bakanas (Worcester) 100 dol., kun. P. Totoraitis (Newark) ir kun. A. Vilkaitis (Cicero) po 50 dol., Benediktas Paplauskas (Methuen, Mass.) 30 dol., Stasys Jančiauskas (Putnam) ir kun. P. Žemeikis (Elizabeth) po 25 dol.

Visiem aukojusiem L. K. Mokslo Akademija taria nuoširdų ačiū.

Alpėse žuvo gimnazijos kapelionas

Šviesiam kun. J. Riaubūno atminimui

Vasario 16 gimnazija atostogų metu neteko savo kapeliono. Tai jau antrasis atvejas, kai tos mokyklos kapelionas savo veiklą užbaigia tragiškai. Prieš 7 metus gimnazijos salėje, kalbėdamas iškilmių metu prel. Tulabos atsilankymo proga, sukrito kun. dr. Juozas Navickas ir iki šios dienos tebėra nekalbis invalidas. Jo įpėdinis kun. Jonas Riaubūnas dingo paslaptingu būdu Alpių kalnuose.

Nebuvo planavęs atostogauti Alpėse, o jau buvo užsisakęs vietą prie Viduržemio jūros, kur ketino pradėti ilsėtis rugpiūčio 8. Tačiau tos pačios mokyklos mokytojas salezietis kunigas Stasys Šileika pasiprašė pagelbos. Turi automobilį, o dar ne koks važiuotojas, tai nedrįsta vienas leistis ilgon kelionėn į Italijos šiaurėje esančią lietuvių saleziečių vilą Antey St. Andre vietovėje. Kun. J. Riaubūnas, pats dar neseniai išlaikęs vairuotojo egzaminus, susigundė ir leidosi į bendrą kelionę.

Nuvažiavo laimingai. Pailsėjęs išėjo į kalnus, kuriuos pažinojo iš studentavimo dienų. Ten 1947 vasarą buvo atostogavusi visa Romos Šv. Kazimiero lietuvių kolegija. Išėjo liepos 27 ir daugiau nebegrįžo. Šeimininkai pasigedo ant rytojaus, o liepos 29 pranešė policijai ir buvo pradėtas stropus ieškojimas.

Iš Romos atskubėjo studijų draugas prel. Vincas Mincevičius, kuris Antey St. Andre apylinkes pažįsta kaip nuosavą kiemą. Tačiau nei valdiškieji ieškotojai, nei prel. Mincevičiaus suorganizuotoji privati ekipa kun. Riaubūno nesurado.

Buvo surastas žmogus, su kurio ieškomasis kalbėjęsis liepos 27 apie 5 val. vakare. Klausęs patogaus kelio į saleziečių vilą ir nuėjęs nurodyta kryptimi pagal kalną, kurio gale esąs užakęs dupynas... Ieškojimas jau nutrauktas. Pagal Italijos įstatymus, už 5 metų galima per teismą išreikalauti galimos mirties pripažinimą.

•

Kun. Jonas Riaubūnas gimė 1926 birželio 3 Kazlų Rūdoje, o užaugo Kaišiadoryse, kur jo tėvelis buvo pašto viršininku. Šeimoje augo 3 berniukai, Jonas jų vyriausias. Gimnaziją baigė labai jaunas, dar nesulaukęs nė 17 metų. Pradėjo studijuoti Kauno universitete technikos fakultete. Tačiau toji sritis jo nepatenkino ir apsisprendė ruoštis kunigo pašaukimui.

Trumpai pabuvęs Kauno kunigų seminarijoje, 1944 rudenį atvyko Vokietijon į Eichstaettą, o už metų buvo pasiųstas Romon, kur Gregorianumo universitete įsigijo licenciato laipsnius teologijos ir bažnytinės teisės moksluose. Kunigu įšvęstas 1950 kovo 4.

Pasitraukęs iš Šv. Kazimiero kolegijos dėstė tikybą itališkoje gimnazijoje netoli popiežiaus vasaros rezidencijos Castel Gandolfe, kartu ruošdamasis doktorato egzaminams. Tačiau 1962, prireikus kapeliono Vasario 16 gimnazijai, pakluso šaukimui ir atvyko Vokietijon, tiesa, iš karto pasitikėdamas prel. Tulabos žodžiu, kad netrukus galėsiąs grįžti Romon ir baigti savo doktoratą.

Metai vijosi metus, visi pažadai buvo užmiršti, o kun. Riaubūnas tapo sunkiai bepakeičiamu vienoje iš pačių atsakingiausių vietų lietuvių sielovadoje Europoje. Šalia tikybos pamokų dėstė lietuvių ir lotynų kalbas ir istoriją. Pagelbėdavo direktoriams (o jo buvimo metu direktoriavo 4) taip pat administracininose darbuose, ar tai sudarydamas pamokų tvarkaraštį, ar vadovaudamas mokytojų tarybos posėdžiams, direktoriui esant sukliudytam. Pakartotinai buvo kviestas ir pats imtis direktoriaus pareigų, bet atsisakė.

Daug ir sėkmingai darbuodavosi įvairių meniškų programų parengime, jas planuojant, sustatant ar parenkant tekstus, stiprinant ūpo netenkančius režisierius ar artistus. Buvo tapęs vienu iš mėgstamiausiųjų palydovų meninių ansamblių išvykose.

Būdamas labai išlyginto ir švelnaus būdo, švelnino metų eigoje pasitaikančius konfliktus tarp auklėtojų ir auklėtinių, stiprino skriaudžiamuosius, ar tokiais save laikančius, lygino Vasario 16 gimnazijai tipingus nesutarimus, šalino tarpusavio įtarinėjimus ir nepasitikėjimą viens kitu, skatino praktikuoti artimo meilę ir pats ją giliai praktikavo.

Savo garbės nė medžiaginės naudos neieškojo. Kažin ar visi suspėjo grąžinti mažas skoleles?... Tik nusišypsodavo, kai po kokio pavykusio renginio, kurio parengiminiuose darbuose būdavo nešęs kone atsakingiausiąją naštą, žurnalistai, ypač vokiškoje spaudoje, laurus sudėdavo kolegai.

Laisvalaikiu mėgdavo daug vaikščioti ar važinėti dviračiu, dažnai vienas, o ne kartą ir su mokinių grupe. Mėgo pokalbį ir diskusiją. Buvo ištikimas ir prieraišus draugas, nepabūgstąs ginti draugų gero vardo net galiūnų akivaizdoje, jei to prireikdavo.

Atostogų metu ir šiaip progai pasitaikius, mielai pagelbėdavo lietuviškoje pastoracijoje šalia gimnazijos. Ne kartą yra laikęs pamaldas Kaiserslauterne ir Schwetzingene, ten vadovavęs susikaupimo dienoms, vykęs talkon į Stuttgartą ir kitur.

Vedė bičiulišką pokalbį su lietuvių evangelikų kunigais ir veikėjais. Kur bebūdamas, lengvai užmegzdavo ryšius su žmonėmis, buvo žmonių mėgiamas ir mielai žmonėjosi. Turėjo daug bičiulių vokiečių kunigų ir nekunigų tarpe. Gerai kalbėdamas itališkai, vokiškai ir prancūziškai, susirasdavo atostogų metu visur draugų ir draugystes palaikydavo.

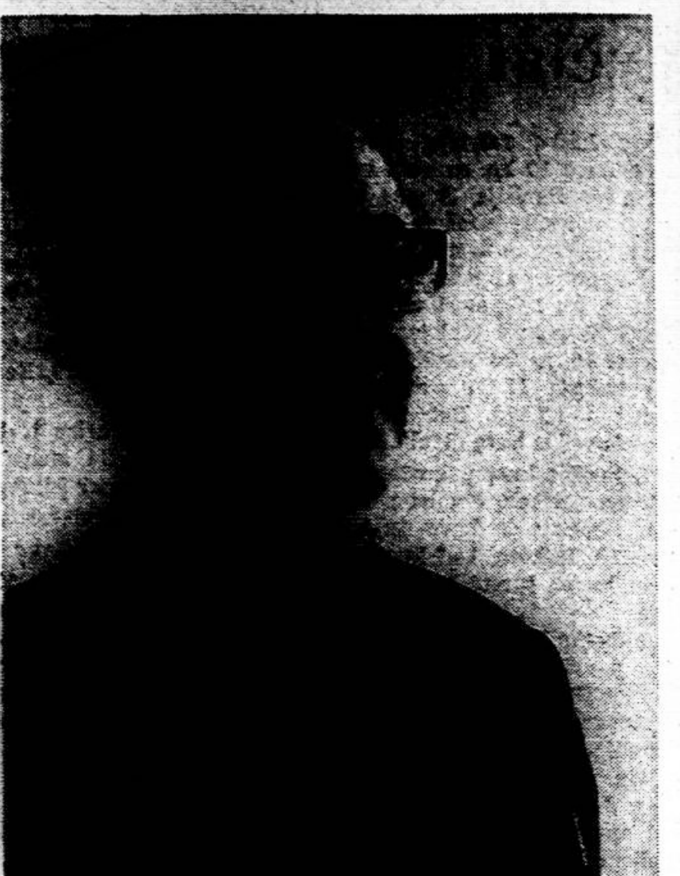

Kun. Jonas Riaubūnas

•

Vokietijos lietuvių katalikų sielovadoje kun. Jonas Riaubūnas nebus lengvai pakeičiamas. Pasiges jo ir kai kurios organizacijos, o Romuvos LB apylinkei reikės ieškoti naujo vadovybės nario. Oficialiai kun. Jonas Riaubūnas nėra miręs, tačiau nedaug likę vilčių, kad tai būtų tikrovė. Telieka jo likimą pavesti Dievo gailestingumui.

Kun. Bronius Liubinas (ELI)

IŠ VISUR

— **JAV LB Centro valdyba** yra pakviesta ir dalyvaus PLB valdybos 1969 rugsėjo 12-13 ruošiamame a. a. Juozo Bačiūno pagerbime V. Adamkaus vasarvietėje. Ta proga Centro valdyba numato turėti pasitarimus su PLB ir Kanados Krašto LB valdybomis.

— **Clevelando Tėvynės garsų radijui** sukanka 20 metų. Sukaktuvinė transliacija įvyks rugsėjo 12, kurioje pakviesti dalyvauti Tėvynės garsų radijo programos įsteigėjas Jaunutis Nasvytis ir šio darbo pradininkai Balys Auginas, Alfonsas Mikulskis ir Kęstutis Šukys. Dvidešimtmečio proga spalio 12 Šv. Jurgio salėje rengiamas didelis radijo valandėlės banketas.

— **Pasaulio ir Amerikos Liet. Gydytojų suvažiavime** rugpiūčio 31 Toronte išrinkta nauja valdyba: dr. V. Paprockas — pirmininkas, dr. V. Avižonis — vicepirmininkas, dr. B. Radzivanas — sekretorius bei iždininkas (visi trys iš New Yorko), dr. E. Ringus, Ill. — II vicepirm., dr. J. Yčas, Kanada— III vicepirm. Nariai direktoriai: dr. V. Damijonaitis, N. Y., dr. J. Valaitis, Ill., dr. B. Matulionis, New England, dr. L. Petrauskas, Australija, dr. O. Gustainienė, Kanada, dr. V. Ramanauskas, Ohio, dr. P. Šepetys, Mich. Revizijos komisija: dr. S. Petrauskas, N. J., dr. I. Giedrikienė, N. J., dr. B. Jankauskas, N. Y. Garbės teismas: dr. J. Meškauskas, dr. J. Baliūnas, dr. M. Miškinienė.

— **Dr. Fr. Mažeika ir V. Sinkus,** abu iš Chicagos, atsiuntė Tautos Fondui po 25 dol. įnašų ir yra įrašyti į asmeniškai Eltos biuletenius gaunančių ypatingųjų TF rėmėjų sąrašą.

(E.)

— **Lietuviai sportininkai Australijoje** jau pradėjo ruoštis jubiliejinei XX Australijos lietuvių sporto šventei, kuri įvyks šių metų pabaigoje Geelonge, apie 40 mylių nuo Melbourno. Geelonge yra nedidelė, bet nuostabiai veikli ir vieninga lietuvių kolonija, kuri bene pirmoji Australijoje pasistatė Lietuvių Namus. Dabar Geelongo lietuviai jau planuoja juos didinti, nes to reikalauja besiplečianti lietuviška veikla.

— **Lietuvių skautų sąjungos** tarybos pirmija yra paskelbusi sąjungos korespondencinį suvažiavimą. Suvažiavimo tikslas — išrinkti naują sąjungos vadovybę ateinantiem trim metam ir aptarti sąjungos veiklą, pateikiant savo pasiūlymus. Suvažiavimo prezidiumą pavesta sudaryti Bostone gyvenantiem skautininkam. Suvažiavimo dalyvių registracija baigiasi rugsėjo 25. Visais suvažiavimo reikalais prašome kreiptis pas K. Nenortą, 44 Alban St., Dorchester, Mass. 02124.

NAUJA RADIJO VALANDĖLĖ ATLANTO PAKRAŠTY

Atbunda lietuvių veikla prie Atlanto krantų po vasaros atostogų. Džiuginantis reiškinys, jog šį rudenį jaunosios kartos veikėjai steigia naują lietuvių radijo programą.

Tarytum New Yorko "Laisvės Žiburio" radijo programos atžala, Philadelphijoj rugsėjo 14 pradės veikti "Laisvės Žiburys" (angliškai: Lithuanian World Review). Ši programa bus dvikalbė: anglų bei lietuvių kalbomis oro bangomis prabils Laisvės Žiburys lietuvių visuomenės ir kultūros reikalais.

Savo aktualiomiis temomis šioji programa bus transliuojama kiekvieną sekmadienį 4 val. popiet per WIBF-FM (103.9 mc.). Ši Philadelphijos galingiausia stotis apima visą "Delawaro slėnį" (pietų Pennsylvaniją, įskaitant ir kasyklų sritis, New Jersey ir Delaware). Jos galingumas siekia 50,000 vatų.

Lietuviškai daliai vadovaus **Gabrielius Mironas,** LB Philadelphijos apylinkės pirm. Angliškai programos daliai vadovaus **Antanas Mažeika,** kuris buvo New Yorko "Laisvės Žiburio" pradininkas ir direktorius.

Lietuvių programos įvedimas į WIBF transliacijas yra didelis laimėjimas, kadangi ligšiol jokiai tautinei mažumai nepavyko ten gauti valandėlės. Reiškia, stotis pritaria lietuvių valandėlės apimčiai ir tikslam.

Algirdas Budreckis

IŠ ŠAULIŲ PASTOGĖS

Ką veikia Stasio Butkaus Detroito kp. šauliai?

Pagalba Punsko lietuviams

Gaunama daug laiškų iš Punsko (Lenkijos valdomo krašto) lietuvių. Prašo pagalbos, ypač drabužių. Šiuos ir kitus reikalus tvarko St. Butkaus kp. moterų sekcijos vadovė Lidija Mingėlienė. Jai padeda Jonas Butkus, St. Pranėnienė ir kt. šaulės. Birželio — liepos mėn. Punsko lietuviams išsiųsta 20 didokų siuntinių. Jų bendras svoris siekia 600 svarų. Siuntiniai pakrauti dėvėtais, bet gerais drabužiais. Grynai iš kuopos kasos sumokėtos persiuntimo išlaidos, kurių susidarė 165 doleriai.

Š. L. Mingėlienė gauna daug pagalbos prašymų. Susidarė storoka byla tų laiškų. Drabužiai ir toliau renkami. Rudenį vėl bus ruošiami siuntiniai. Visi, kas turi gerų drabužių: vyriškų, moteriškų ir vaikiškų — prašomi juos įteikti bet kuriam kuopos šauliui, Vladui Paužai, Lidijai Mingėlienei ir kitiems. Visi aukojantieji prašomi pridėti ir pinigų persiuntimui. Kuopai susidaro nepakeliamai didelės išlaidos.

Kazimierai ir Povilui Valantinams pagerbti pietūs

Povilas Valantinas yra seniausias šaulys Detroite, ne amžiumi, bet savo šauliška veikla. Jis yra laisvės ir nepriklausomybės karo dalyvis. Jis yra vienas pirmųjų šaulių Raseinių aps. ir iki bolševikų Lietuvos okupacijos labiausiai pasižymėjęs savo veikla. Visą laiką tarnavo Lietuvos policijoje.

Rugsėjo 28, Kazimierai ir Povilui Valantinams švenčiant auksinį vedybų jubiliejų, Stasio Butkaus Detroito šaulių kuopa nutarė savo garbingajam šauliui suruošti iškilmingą vedybinio gyvenimo 50-ties metų sukakties paminėjimą ir seniausio šaulio pagerbimą.

Iškilmingos pamaldos įvyks šv. Antano parapijos bažnyčioje, o Lietuvių namuose (po pamaldų) bus banketas su senovinėmis vestuvių apeigomis.

LŠST suvažiavimas

LŠST centro valdyba praneša, jog 1970 m. balandžio 25-26 dienomis Detroite šaukiamas JAV ir Kanados šaulių visuotinas suvažiavimas. Bus išrinkta nauja LŠST centro valdyba. Įvykiui atžymėti bus atlikta įdomi meninė programa, kuriai ruošiamasi jau dabar.

V. Mingėla

Worcester, Mass.

Tautos šventės minėjimas

Rugsėjo 7 JV Lietuvių Bendruomenės Worcesterio apylinkės valdyba surengė Tautos Šventės minėjimą su pamaldomis Šv. Kazimiero bažnyčioje ir susirinkimu Maironio parke. Paskaitą skaitė Emilija Čekienė iš New Yorko. Po paskaitos buvo meninė dalis.

Pobūvis-vakarienė

Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos seserų kongregacijos rėmėjų Aušros Vartų skyrius rugsėjo 27 (šeštadienį), 7 val. vak. Maironio parke jaunimo stovyklos fondo naudai rengia pobūvį-vakarienę su menine programa ir šokiais. Meninę programą atliks solistė Marija Petrauskienė -Lemkutė ir akompaniatorė Eleonora Minukienė-Dvarionaitė. Šokiam gros RM Trio. Paremkim naujai rengiamą jaunimo stovyklą Vermonte ir kuo gausiau atsilankykime į vakarienę.

Nauja lietuvė profesorė

Quinsigamondo kolegija praneša, kad nuo ateinančių mokslo metų pradžios yra paskirta dešimt naujų mokomojo personalo asmenų, jų tarpe viena lietuvaitė, Aurelija Palubeckaitė, praeitais metais įsigijusi psichologijos magistro laipsnį Assumption kolegijoje. Ji yra baigusi psichologiją Massachusetts universitete.

A. Palubeckaitė yra susipratusi lietuvaitė, uoli skaučių veikėja — vadovė. Linkime sėkmės naujose pareigose.

Eglė Pauliukonytė Europoj

Pagal studentų pasikeitimo planą Massachusetts universitete ketvirtus metus fiziką studijuojanti Eglė Pauliukonytė iš Worcesterio šią vasarą devynias savaites dirbo chemijos laboratorijoje prie Aacheno, Vokietijoje. Dalyvavo lietuviškų studijų, vykusių Bad Godesberge prie Reino, savaitgalyje ir prisidėjo prie studijų programos paįvairinimo. Su studentais buvo nuvykusi į Berlyną, lankėsi ir Rytų Berlyne. Baigusi darbą laboratorijoje, aplankė Graikiją ir Italiją.

Pr.

Kultūros Židinio projekto fasadas, archit. Adolfo Tyliaus. Išplanuota salė, Lituanistinės mokyklos patalpos, organizacijoms kambariai, biblioteka, meno galerija, spaustuvės, redakcijų bei administracijų patalpos, koplyčia, vienuolynas, muziejus.

AMŽINYBEI ... TĖVŲ ŽEMEI

ŠVENTINAME LIETUVIŲ KULTŪROS ŽIDINIO, JAUNIMO CENTRO, AUŠROS VARTŲ KOPLYČIOS BEI VIENUOLYNO STATYBAI ŽEMĘ

1969 rugsėjo 21 dieną sekmadienį, 3:30 po piet

361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. (Highland Parke)

(Automobiliais lengviausiai pasiekiama INTERBOROUGH PKWY pirmas išvažiavimas po Cypress Hills išvažiavimo, nors nepažymėta, bet žemyn ir į kairę VERMONT PL., Highland parką.)

Pašventinimo proga 6 val. vakare

KONCERTAS - VAKARIENĖ

RIDGEWOOD, 58-15 CATALPA AVE. (prie Myrtle Ave.)

Programoje: ALDONA STEMPUŽIENĖ

Koncerto-Vakarienės auka Statybos Fondui 10 dol.

Nuolankiai kviečiame Jus ir Jūsų artimuosius dalyvauti ir paremti savo dvasia ir auka šį didingą mūsų visų Kultūros židinio statybos reikalą.

Dėkingi Tėvai Pranciškonai

Lietuvos vyčiai gina Lietuvos reikalus

Lietuvos vyčiai turi taip vadinamą Lietuvos reikalų komisiją, kuri ragina vyčius rašyti laiškus įvairiem amerikiečių įstaigom, laikraščių redakcijom, valdžios žmonėm. Savo laiškais vyčiai gina Lietuvos laisvės bylą, skatina amerikiečius prisiminti Lietuvą; taip pat padėkoja redakcijom ir valdžios žmonėm už palankius žodžius, prisiminimus. Tai plati ir aktyvi veikla.

Ir šiame 56-tame seime Lietuvos reikalų komisijos garbės pirm. kun. Jonas Jutt-Jutkevičius padarė platų pranešimą apie šios komisijos veiklą. Čia spausdiname to pranešimo santrauką, paliesdami pačius svarbiausius faktus.

★

Jau 23 metai, kaip veikia Lietuvos reikalų komisija. Tai gražus laikas, pašvęstas Lietuvos laisvinimui.

Praėjusiais metais vyčiai šioje srityje padarė štai ką: biuletenių paruošė — 8, laiškų biuleteniuose pažymėta — 248, biuletenių išsiųsta — 2120, aktyvių laiškų rašytojų turėta 132, buvo 10 kp. su veikiančia Lietuvos komisija, iš viso laiškų ir atviručių parašyta 10,450, atsakymų gauta — 2,317.

Palyginus su praeitais metais, atrodo, lyg būtų atoslūgio. Pvz., praeitais metais biuletenių paruošta 10, jų išsiųsta 2340, laiškų išsiųsta 11,179, atsakymų gauta — 2,470. Bet ir šiais metais veikla buvo didelė.

Sumažėjo kuopų, kurios turi Lietuvos reikalų komisiją. Praeitais metais jų buvo 12, šiemet 10. Reikėtų, kad kuo daugiau kuopų turėtų tokią komisiją.

Aktyvių laiškų rašytojų šiemet padidėjo. Pernai buvo 130, šiemet 132.

Apygardom daugiausia laiškų parašė — N. Anglijos — 2192, už jų rikiuojasi New Yorko—New Jersey — 2031, Mid Central apygarda — 1976, Illinois-Indianos — 1332, Kalifornijos — 901, visi kiti — 2018.

Praeitais metais visus pralenkė New Yorko-New Jersey apygarda (7440). Šiemet daug geriau pasirodė Mid-Central apygarda, pernai parašė 113, šiemet 1976.

Šios kuopos turėjo Lietuvos reikalų komisiją: Philadelphijos 3, Brooklyno 41, Dayton 96, Los Angeles 133, Worcester 26, Detroit 79, Amsterdam — 100, Newark — 29, Kearny 90, Chicago 112.

Suvažiavimas ragina ir kitas kuopas pasekti šių kuopų pavyzdžiu — aktyviai įsijungti į Lietuvos reikalų komisiją.

Daugiausia parašė

Komisijos pirmininkas **Karolis Grigaitis** praeitais metais parašė 175 laiškus ir atvirukus ir gavo 68 atsakymus. Kun. J. Jutkevičius, komisijos garbės pirmininkas, parašė 610 laiškų bei atvirukų.

Daugiau nei 100 laiškų parašė: Mrs. Sophie Zager iš Detroito — 209 laiškai, Pranas Vaškas iš Newarko — 160, Albertas Zakaras iš Chicagos — 152, Mrs. Pat Milius iš Detroito —105, Mildred Lapinskas iš Worcester — 103, kun. Albinas Janiūnas iš So. Bostono—101, Bernardine Rogers iš Chicagos — 101.

Iškarpos iš laikraščių

Iškarpos iš laikraščių ir žurnalų buvo pati svarbiausia medžiaga. Be jų nebūtų galima išleisti biuletenių. Kai susipažįstama su iškarpomis, tada nusprendžiama, ką daryti.

Praėjusiais metais daugiausia iškarpų atsiuntė šie asmenys: Pranas Vaškas iš Newarko, Al. Jaritis iš So. Bostono, Genovaitė Gobytė iš Amsterdam, Cecilija Kincie iš Chicagos, Juozas Janulaitis iš Philadelphijos, kun. Albinas Janiūnas iš So. Bostono.

Kiti nariai atsiuntė mažiau iškarpų. Komisija visiem dėkoja, ypač dėkoja Elenai V. Kulber, kuri labai daug veikė savo apylinkėje. Ji daug įdėjo darbo į lietuviškus parengimus, parašė daug laiškų.

Komisija kviečia visus sekti spaudą ir iškarpas atsiųsti į centrą.

Lietuvos nepriklausomybės šventė

Komisijai labai rūpi, kad tinkamai būtų prisiminta Vasario 16 — Lietuvos nepriklausomybės šventė. Nariai parašė daug laiškų valdžios žmonėm, primindami jiem Vasario 16.

Vyčių rūpesčiu 12 gubernatorių, 26 burmistrai paskelbė Lietuvos respublikos dieną, Kongrese pasakė kalbas 97 kongresmanai ir 22 senatoriai. Kalbas atspausdino Congressional Record. 111 laikraščių skelbė lietuviškus parengimus šia proga, 3 laikraščiai įsidėjo gražius vedamuosius apie Lietuvą, 4 televizijos kanalai ir 10 radijo stočių paminėjo Vasario 16 savo programose.

Pavergtų tautų savaitė

Šiemet įspūdingai buvo paminėta pavergtų Europos tautų savaitė. 54 laikraščiai ją gražiai prisiminė. Atstovų rūmuose 53 kongresmanai pasakė kalbas, 17 gubernatorių ir 22 burmistrai paskelbė tą savaitę savo valstybėse ir miestuose.

Savaitė pasisekė ypač todėl, kad šiemet buvo dešimties metų sukaktis.

Rezoliucijų klausimu

Komisija visada rems rezoliucijų klausimą, kad Kongreso priimta rezoliucija (H. Con. Res. 416) būtų iškelta J. Tautose. Dabar bandoma surasti įtakingų ir garsių žmonių, kurie sutiktų įeiti į komitetą. Tada bus palankesnė viešа opinija, kad rezoliucija būtų iškelta Jungtinėse Tautose. Į šį darbą kviečiamos visos kuopos ir visi jų nariai.

Lietuvos reikalų komisija gerai supranta bolševikų kėslus—užkariauti visą pasaulį ir pavergti visą žmoniją. Todėl komisija kviečia visus Lietuvos vyčius visom savo išgalėm dirbti Lietuvos labui. Tai bus kova ir už žmogaus teises visam pasaulyje.

Kai įsikūrė vyčiai, jie norėjo per organizaciją pasidaryti geresni šio krašto piliečiai ir didesni patriotai lietuviai. Tad mūsų pareiga lieka ta pati — padėti savo artimui. O kas artimesnis jei ne mūsų broliai lietuviai Lietuvoje. Tad tenelieka nė vieno vyčio, kuris neįsijungtų į pavergto krašto vadavimą. Rašykim laiškus, skelbkime visiem, kas dedasi Lietuvoje, reikalaukime pavergtiesiem laisvės.

Naujoji Lietuvos vyčių centro valdyba, iš k. į d. I-je eilėje Diane Daniels — 1 vicepirm., Stanley Vaitkus — išdo globėjas, Stella Sankal — iždininkė, dr. Jokūbas J. Stukas — pirm., Dorothy Dutkus — sekretorė, Albertas Jaritis išdo globėjas; II-je eilėje — Longinas Svelnis 3-čias vicepirm., Helen Zimmer fin. sekr., Leonas Paukšta 2-ras vicepirm.

Visos nuotraukos

Vytauto Mažeikio

Vysk. V. Brizgys dedikuoja prel. Kemežio gatvę Elizabethe Lietuvos vyčių seimo metu, rugpiūčio 24 d. po iškilmingų seimo pamaldų. Iš k. į d. prel. Wm. Furlong — arkivyskupo Bolando atstovas, drauge mokėsis su prel. Kemežiu, kun. Petras Žemeikis — lietuvių šv. Petro ir Povilo parapijos administratorius, Elizabeto miesto burmistras Tomas Dunn.

Prezidiumo nariai seimo metu balsuoja už rezoliuciją iš k. į d. Joseph Sakaitis — vicepirm., Larry Janonis — pirm., Leon Paukšta — vicepirm., Sylvia Shukis — sekr., Susan Boroskas — sekr.

Seimo metu pagerbti ir apdovanoti žymiuliu vyčiai už visuomeninę veiklą. Iš k. į d. I-je eilėje — kun. John C. Jutt, Loreta Stukienė, muzikas Aleksandras Aleksis, kun. Albertas Kontautas — dvasios vadas, Phyllis Grendal, kun. Dominick Pocius. II-je eilėje Frank Vaškas, Juozas Sadauskas, Irene Sankus, Albert Jaritis, Eleonore Laurin, Leona Paukšta, Helen Kulber.

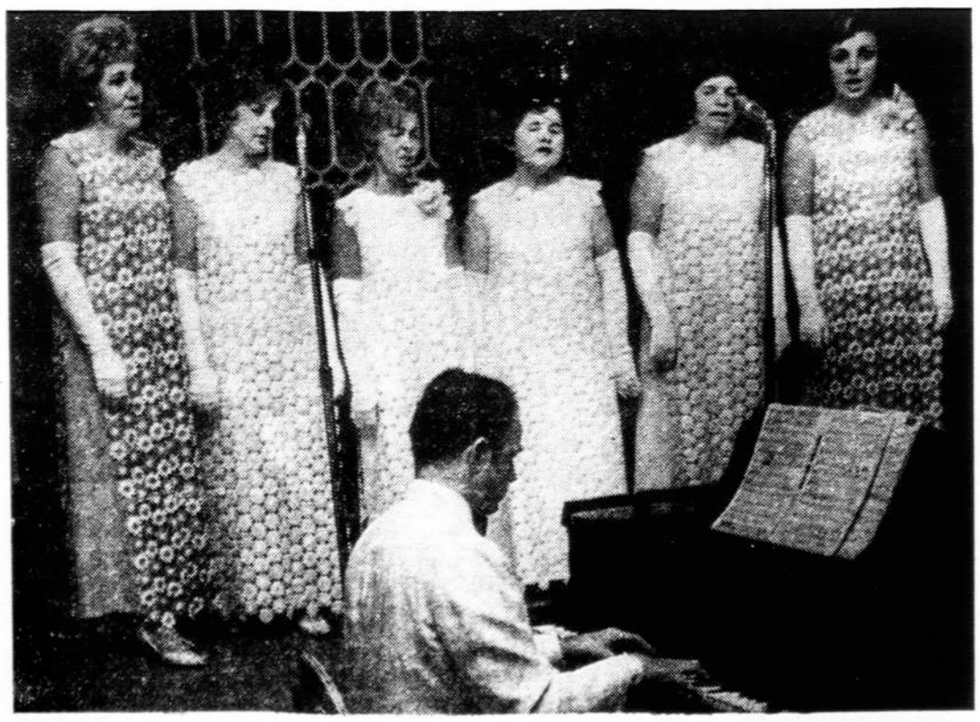

Vilbuoklių sekstetas, dainavęs vyčių bankete rugpiūčio 24 d. Iš k. į d. Genevieve Mazur, Edna Mack, Aldona Pitkunigienė, Ona Skurvydienė, Birutė Venckuvienė, Loreta Stukienė. Prie pianino seksteto vadovas Liudas Stukas.

Laimėję narių atžymėjimą ir laimėjusių kuopų atstovai: iš k. į d. I-je eilėje, Valentinas Barziauskas — Worcester, Sophie Zager — Detroit, Elena Pinkus — Worcester, Stella Sankal — Cleveland, — Mildred Grinevich — Kearny, Geneviev Gobis — Amsterdam, II-je eilėje — Philip Skabeikis — New York, Irene Wood — Amsterdam, Juozas Sadauskas — Cleveland, Ellen Nakrosis — Kearny, Larry Janonis — New York, Helen Zimmer — Chicago, Albert Jaritis — So. Boston.

RYŠIAI SU LIETUVA, PROF. PAKŠTAS IR LIUBLINO UNIJA

Studijų savaitė Vokietijoje (5)

J. Lukoševičius skaitė pranešimą apie ryšius su Lietuva. Pažymėjo, kad reikia daryti skirtumą tarp palaikymo ryšių su oficialiomis okup. Lietuvos įstaigomis ir su privačiais asmenimis. Supažindino su 1966 sausio 22-23 veiksnių konferencijos Clevelande nutarimu ir su III PLB Seimo New Yorke rekomendacijomis, kurios tokį skirtumą taip pat daro.

Labiausiai praktikuojami santykiavimo būdai yra susirašinėjimas laiškais, pasikeitimas dovanų siuntiniais ir asmeniniai susitikimai. Laiškų rašymas reikalauja atsargumo. Reikia žinoti, kad korespondencija Sovietų Sąjungoje tikrinama. Neatsargiais žodžiais galima pakenkti savo artimiesiems.

Pasikeitimas dovanų siuntiniais yra pats nekalčiausias ir paveikiausias santykiavimo būdas. Tačiau siųsdami siuntinius ir mokėdami plėšikiškus muitus, esame priversti šelpti ir okupantą.

Labiausiai ginčytinas yra laisvojo pasaulio lietuvių lankymasis tėvynėje ir santykiavimas su lietuviais, atvykstančiais iš tėvynės į laisvąjį pasaulį. Tai dėl to, kad sunku atskirti oficialų pareigūną nuo privataus asmens, menininką nuo agento, turistą nuo provokatoriaus. Vykimas į tėvynę apsilankyti turi daug aspektų. Jis nėra nepavojingas. Pavojingiausias tiems, kurie neturi gyvenamojo krašto pilietybės, nes, atsidūrus bėdoje, nėra kas rūpinasi. Kai kurie kraštai (Šveicarija) iš grįžusių atgal atima pagal tarptautines sutartis išduotą politinio pabėgėlio pasą ir išduoda paprastą užsieniečio pasą. Atrodo, kad tokią pat praktiką įsiveda ir Vokietija. Politinis pabėgėlis, apsilankęs tėvynėje, grįžta jau paprastu emigrantu. Lankytis tėvynėje kviečia komunistinės įstaigos bei organizacijos. Tai rodo, kad jis sovietams naudingas.

Kadangi mūsų veiksnių patarimai daugelio nepaisomi, pranešėjas siūlė žiūrėti, kad nebūtų pažeisti bent šie trys elementariausi dėsniai, kuriuos jau anksčiau ir kitur yra suformulavę kiti kalbėtojai, būtent, kad kiekvienas lietuvis vengtų tiesiogiai ar netiesiogiai: 1) pripažinti sovietinę okupaciją, 2) silpninti tautinį krašto atsparumą ir 3) kenkti kultūrinei ir politinei išeivijos misijai. Kas nusižengia prieš tuos reikalavimus, išskiria save iš lietuvos bendruomenės.

Pranašas K. Pakštas

Pirmasis penktadienio (liepos 18) paskaitininkas buvo šaunusis kalbėtojas prof. dr. J. Eretas. Jo paskaitos tema — Kazys Pakštas — egzodo pranašas. Sunku būtų surasti pagyvenusį lietuvį inteligentą, nepažinojusį gyvo ir originalaus prof. K. Pakšto. Vienų jis buvo laikomas keistuoliu, kitų — nekantriu ramybės trukdytoju, trečių — magu, burtininku ir t.t. Šiandien, kai daugelis jo ateities vizijų virto tikrove, K. Pakštas laikytinas pranašu. Jis numatė antrąjį pasaulinį karą ir Lietuvos okupaciją ir ragino tautą jai pasiruošti.

Prof. Pakštas buvo tautinis šauklys, įsitikinęs, kad per jį kalba tautos dvasia. Jo fantazija ir vizija buvo kūrybingos, sužadinančios valios impulsus. Jo šūkis — pasukti Lietuvos kultūros laikrodį šimtą metų pirmyn skatino jaunimą lavintis ir mokslintis, siekti kultūros aukštumų.

Didžiausias pranašų priešas yra biurokratija. Pirmenybė priklauso idėjai, bet kai ji susiduria su biurokratizmu, tai dažniausiai laimi pastarasis. Pranašas yra prastas realizatorius, dėl to jis laikomas utopistu.

Kaz. Pakštas yra lietuviškas pranašas. Jis gerai žinojo mūsų tautos nueitą kelią ir jos gyvenamo krašto geopolitinę padėtį, mylėjo savo tėvynę ir buvo jautrus jos likimui. Jo fantazija nebuvo atitrūkusi nuo gyvenimo — jam buvo svetimi herbačiauskiški svaičiojimai. Neskraidė po neaprėpiamus laiko tolius, bet ribojosi netolima ateitimi ir geopolitišku aspektu. Turėjo daug gerbėjų ir sekėjų. Buvo populiarus — renkamas į daugelio organizacijų vadovybes. Tai buvo jam meškos patarnavimas. Kaip ir visi pranašai, nebuvo geras psichologas: nemokėjo pasirinkti nei laiko, nei vietos savo pranašystėms skelbti. Jo kalbėjimo būdas buvo gyvas, bet paprastas, be jokio mistifikavimo.

Daugiausia pritarimo rado jaunimo tarpe, į kurį kalbėjo universiteto auditorijose. Stiprūs jo ramsčiai buvo prof. St. Šalkauskis, prof. Kolupaila ir kiti.

Stengėsi jam kenkti raudonosios ir rudosios diktatūrų agentai ir šalininkai. Jis ir pats sau kenkė savo nerūpestingumu. Gyveno spalvingą, bet paprastą gyvenimą, nors nuo kitų skyrėsi net ir savo išvaizda. Kitaip jis ir rengėsi, negu kiti. Daugelis net institucinių katalikų laikė jį keistuoliu, fantastu. Niekas nenorėjo pripažinti jam pranašystės galios. Masės nori šventųjų. Jos nežino, kad ir pranašai lipdyti iš to pačio molio. Koks, girdi, jis pranašas, jokių stigminių ženklų! O Pakštas pats buvo tvirtai įsitikinęs, kad jo pramatymai tikri.

Kaip su Pakštu pasielgė tie žmonės ir tos institucijos, į kurias jis kreipėsi ir kurios galėjo įvykdyti jo idėjas? 1938 pabaigoje jis aplankė prezidentą Smetoną ir įspėjo, jog užeina baisios audros. Siūlė perkelti užsienin kai kuriuos archyvus ir auksą. Kroviniį turėtų lydėti jaunų lituanistų būrelis, kuris įsikurtų kuriame nors Vakarų universitete. Prezidentūros pareigūnas dr. Bielskus patarė negąsdinti prezidento.

Nieko nelaimėjęs pas Smetoną, Pakštas nuskubėjo pas Tūbelį. Gresiančio pavojaus akivaizdoje siūlė jam sudaryti evakuacinį planą. Tūbelis pažadėjo pagalvoti ir paskambinti. Bet pastarąjį neužilgo pakeitė kun. Mironas. Lankėsi ir pas jį, bet taip pat nieko nelaimėjo. Valstybės banko valdytoja Paknį įspėjo, kad laikas pasirūpint Lietuvos iždo perkėlimu į JAV-bes. Visi siuntinėjo jį pas savo pavaduotojus, bet niekas nieko nedarė. Netikėjo juo ir bankininkas Jonas Vailokaitis. Jis pareiškė, jog duotų milijoną litų lietuviškai akcijai Vakaruose, jei būtų tikras, kad Pakšto pranašavimai išsipildys.

Turime ir rašytų liudijimų, kad prof. Pakštas nuolat kalbėjo apie besiartinantį pavojų ir reikalą pasiruošt jį sutikti. Juos pateikė J. Brazaitis, A. Bendorius, dr. J. Grinius ir kiti.

Nuo 1936 Pakštas kėlė antros Lietuvos kūrimo mintį, kad būtų galima išgelbėti dalį žmonių ir kultūros turtus.

Diskusijų metu kai kurie papildė įdomų prof. K. Pakšto asmenybės paveikslą pasakojimais apie savo susitikimus bei pokalbius su velioniu.

Liublino unija ir jos šešėliai

Lietuvių -lenkų santykiai 4 amžių perspektyvoje. Tokia tema penktadienį popiet ilgiausią paskaitą skaitė prof. Zenonas Ivinskis. Ja buvo paminėta Liublino unijos 400 metų sukaktis.

Profesorius savo kalbą pradėjo pavaizdavimu scenos, vykusios 1569 birželio 27 Lietuvos-Lenkijos pasienio mieste Liubline. Seimo posėdy Žemaičių seniūnas Jonas Chodkevičius su Lietuvos senatoriais bei atstovais klaupėsi ant kelių prieš karalių Žygimantą Augustą, pareikšdami, jog priversti nusileisti. Šioji scena net daugelį lenkų sugraudino iki ašarų.

Lietuviai pavargo bekariaudami prieš Maskvą. Lietuvos bajorai tikėjosi, jog lenkai, susijungę su lietuviais, padės ginti didž. kunigaikštijos rytų sienas. Viltis skatino daryti nuolaidas. Lenkai ir savo pranašesne kultūra traukė Lietuvos kilminguosius. Kai mūsų didikai dar ir po Liublino unijos ilgai mėgo demonstruoti valstybinę sąmonę, lenkų kultūrai neparodė jokio atsparumo: be jokio pasipriešinimo priėmė lenkų privilegijas, kalbą, papročius, institucijas. Kruopštaus tyrinėtojo tebelaukia Vilniaus krašto sulenkėjimo vyksmas.

Istorikas nepagailėjo pagyrimo žodžių doc. Br. Dunduliui, okup. Lietuvoje išleistoje knygoje "Lietuvos kova dėl savarankiškumo XV amžiuje" nešališkai pavaizdavusiam mūsų kilmingųjų pastangas priešintis unijinėms lenkų užmačioms. Santykiai buvo tiek įsitempę, jog lietuviai laikėsi neutralumo 13-kos metų kare, nors buvo labai gera proga tolimąją Podoliją, kuri neužilgo visvien buvo prarasta, iškeisti į lietuvių apgyventas žemes kairėje Nemuno pusėje.

Kultūrinėje srityje lietuviai neparodė jokio atsparumo. Aukštąjį mokslą jaunoji bajorų karta ėjo Krokuvos universitete. Mūsų kunigaikščiai, neišskiriant ir Vytauto, kurio vardas buvo suteiktas Kauno universitetui, neįsteigė Lietuvoje jokios aukštosios mokyklos. Lietuviai gerai valdė kardą, bet ne plunksną.

Krokuvos matrikuliai rodo, kad XV amž. ten studijavo 120 jaunuolių iš Lietuvos, o 1600-1642 metais — 210 (iš viso užsienio universitetuose tame šimtmety mokslus ėjo apie 500). Radvila Juodasis davė lenkams žymų jų kultūros paminklą — Lietuvos Brastos Bibliją, dar vadinamą Radvilų Biblijos vardu. Pastebėta, kad XVII amž. vidury ir valstybinė Lietuvos kilmingųjų sąmonė ėmė blėsti. Šį reiškinį yra nušvietęs istorikas K. Avižonis savo veikale "Bajorai valstybiniame Lietuvos gyvenime Vazų laikais".

Liublino unijos akte buvo aiškiai fiksuotas Lietuvos savarankumas: atskira vyriausybė, atskiras iždas, atskira kariuomenė. Ar mūsų bajorai pasinaudojo tomis teisėmis? Ne. Pasisavinę lenkų kultūrą ir kalbą, jie noriai perėmė ir lenkiškas institucijas, užmiršę jiems lenkų padarytas skriaudas (Vytauto vainikavimosi sutrukdymas, Podolijos krašto ir kitų sričių atplėšimas, Liublino unijos prievarta primetimas, ir kit.). Paskaitininkas lietuviams lenkų padarytų skriaudų sąrašą pratęsė iki šių dienų — suminėjo neseniai per Vatikaną atliktą vienintelio mūsų šventojo Kazimiero "nusavinimą", paverčiant jį pirmuoju Lenkijos šventuoju, ir Vatikano prolenkišką politiką apskritai.

Tamsus Liublino unijos šešėlis persekiojo mus ir po pirmojo pasaulinio karo, kai lenkai beatsistatančiai Lietuvai bandė primesti senąją uniją ar federaciją. Ar iš unijinių susitarimų su lenkais turėjo kokią nors naudą ir lietuviai? Pagrindinis laimėjimas buvo kryžiuočių ordino nugalėjimas ir lietuvių gyvenamų plotų, pirmoje eilėje Žemaitijos, išlaisvinimas bei sutrukdymas ordinui susijungt su Livonija. Anomis aplinkybėmis teigiamai vertinas ir krikšto priėmimas iš lenkų. Tuo žygiu kryžiuočių ordinui atimtas iš po kojų veikimo pagrindas. Lenkų pagelba kovoje prieš Maskvą taip pat buvo vertinga. Galima dar priminti, jog netiesiogiai lenkai padėjo susikurti Pabaltijo valstybėms po pirmojo pasaulinio karo, sumušdami Tuchačevskio divizijas prie Vyslos.

Savo paskaitą prof. Ivinskis baigė iškėlimu lietuvių ir lenkų santykių ateityje. Jis siūlė abiem tautom uždaryti kalčių sąskaitą, kaip tai yra padarę vokiečiai su prancūzais. Nuolatinis praeityje padarytų skriaudų kartojimas nieko gera neduoda. Išreiškė viltį, kad lietuvių tarpe atsiras prof. Mykolo Roemerio dvasios lenkų.

(Bus daugiau)

ŠACHMATAI

Veda K. Merkis

• Povilas Tautvaišas laimėjo Š. A. Lietuvių šachmatų p-bes Clevelande, rugp. 23-24 d.d., surinkęs 4½ tš. iš 5 galimų. Pustaškį jam nukabino Pranas Šalkauskas. 2. v. Vladas Karpuška 3½ tš., 3-5. kap. Algis Makaitis, P. Šalkauskas ir Aleksandras Zujus, toliau Jankauskas ir dr. Nasvytis po 2½, K. Merkis ir V. Bikulčius po 1½ tš.

Šachmatininkai buvo pagloboti pp. Nasvyčių namuose visų pirmenybių metu.

• JAV atviras p-bes Lincoln, Nebr. laimėjo Benko, Bisguier, Vuksevič po 9½ iš 12 galimų. Byrne, Martz ir Gauntt po 9. Latvis Pupols 8½ tš. grupėje, kiti latviai: Karklinš ir Pamiljens po 8 tš. Liepnieks 7 tš. Mūsų Ignas Žalys pelnijo 7½ tš. draug su meisteriu Matera ir kt.

• Vilniuje dabar vyksta tarptautinis šachmatų turnyras, dalyvaujant meistrams iki 30 metų amžiaus. Kaunietis A. Butnorius pirmame rate įveikė RTFSR meistrą Anikajevą, bet antram — suklupo prieš olandą J. Timaną.

• Švedijos televizija transliavo pasaulio čempiono B. Spaskio ir dano B. Larseno dviejų partijų mačą, kuris buvo žaidžiamas Stockholmo miesto sode. Pirmąją partiją laimėjo Spaskis, antrąją — Larsenas.

• Stockholme dabar vyksta pasaulio jaunių p-bės, dalyvauja 37 tautos. Po penkių ratų su 5 tš. buvo Maskvos univ. studentas Karpovas.

Kas norėtų skelbtis Darbininke prašomas skambinti: GLenmore 2-2923

TO PLACE YOUR AD CANCEL OR CHANGE Tel.: GL2-2923

MALE - FEMALE

General Factory Help for new clean plant in Westwood — Punch press, Assembly or Spray room experience helpful, but will train. For first shift 7:45 to 4:30 pm. Good fringe benefits. Apply Kurt Versen Co. 10 Charles St. Westwood, N.J. (201) 664-8200 Ext. 14

H. W. MALE

WAREHOUSE SELECTORS
(6)
Night Work 8 PM - 5 AM
Work with Frozen Foods
We provide necessary clothing
$2.90 per hr. plus 10% Bonus to $3.29 per hr.
After 30-60 days $3.50 per hr.
Call (201) 256-9000 ext. 281 ask for Mr. Herb Keenan or Mr. Gilforte
HUDSON WHOLESALE FILIGREE FOOD
Taft Rd. Totowa, N.J.

(3)
TRACTOR TRAILER DRIVERS
Work with Frozen Foods
Guaranteed work 5-day week
Call (201) 256-9000
Ask for Mr. Herb Keenan or Mr. Gilforte
HUDSON WHOLESALE FILIGREE FOOD
Taft Rd. Totowa, N.J.

BOYS YOUNG MEN
Wanted in Shipping Department
Good Starting Salary
Chance for Advancement
Good working conditions
Apply —
PARK LANE LINGERIE COMPANY
15 Clinton St. Yonkers, N.Y.
(914) YO 3-6700

DEXTER PARK PHARMACY
Wm. Anastasi, B. S.
77-01 JAMAICA AVENUE
(Cor. 77th Street)
Woodhaven, N.Y. 11421
WE DELIVER
Michigan 2-4130

Tel. (212) 497-8865
Alfa Jeweler
A. ŪSELIS
Garantuotas laikrodžių taisymas
Aukso, platinos žiedai su deimantais • Viso pasaulio įvairūs laikrodžiai • Puikūs importuoti indai • Įvairūs papuošalai moterim.
Charm Beauty Shoppe
REGINA ŪSELIENĖ — Tel. 497-8865
Pusmetinis sušukavimas. Kirpimas. Stilizavimas.
Plaukų dažymas
267 St. Nicholas Ave., Ridgewood, N.Y.

SOUTH BOSTON SAVINGS BANK
Inkorporuotas 1863
460 West Broadway, South Boston Massachusetts
"Kur tūkstančiai taupo milijonus"
ALFRED W. ARCHIBALD
President
Šio banko direktorių taryboje yra Lietuvos garbės konsulas adv. A. O. Shallna ir adv. Jonas J. Grigalus. Reikale su patarnautojais galima susikalbėti ir lietuviškai. • Turtas (Assets) virš $132,000,000
Current dividend 5¼% on all accounts.
Dabar moka 5¼% už visų rūšių taupomus pinigus.

PAGERBTI LIETUVOS KANKINIUS DABARTINĖ PROGA NEPASIKARTOS
Mums dabar gyvenantiems tenka nepasikartojanti privilegija įamžinti Lietuvos vardą ir jos kankinių atminimą lietuviška koplyčia Šv. Petro bazilikoje, Romoje.
Tapti šio darbo dalininku laiko jau nedaug beliko.
Kviečiame visus įamžinti savo ir savųjų vardus Lietuvos Kankinių koplyčios kūrėjų tarpe.
Aukas siųsti adresu:
LITHUANIAN MARTYRS' CHAPEL FUND
2701 West 68th Street Chicago, Illinois 60629

SERVICE

Exp. Operators on Singer machines. Section work on pants. Steady — Union Shop. Leeds Sportswear 101-09 Woodhaven Blvd. Ozone Park, N. Y. Call 847-9347.

ASSEMBLY WORKERS
No Experience Required
Will Train
Electronic Manufacturing
WHIPPANY ELECTRONICS
1275 Bloomfield Avenue
Fairfield (Caldwell) N.J.
(201) 228-2141

Factory utility men. A good opp'ty for ambitious men with mechanical interests. Excellent starting rates, liberal vacation plan, 10 paid holidays, group insur. plan. Apply personnel office 10 am to 3 pm or call (201) 245-2320 — H. K. Porter Co. Coupling Works, 109 Aldene Road Roselle, N.J. Eq. Opp'ty Employer.

ALL VENT CORP.
Rubbish Removal and Carting
Demolition, Lic. No. 6736 90 (665-394) — Free estimates. 324-8470 - 1

L & M CAR SERVICE
DOOR TO DOOR ANYWHERE
24 Hour Service
Wedding Parties Airports
Hospitals — Meter Rates
Call (212) 568-6000

DELIVERIES ANYWHERE MAN WITH PANEL TRUCK
ALSO STATION WAGON
For Airport Service
Call 516 - 742-5105

H. W. FEMALE

TELEPHONE CLERKS
Major Retail Organization near Caldwell has immediate openings in its cedit department for Telephone Clerks — Full or Part time. Previous credit investigation or Authorization. Experience desireable. But not required Must be high school Graduate. Excellent Company Benefitsand working conditions. For Appointment call Mr. Roberts at 201 228-3300 — Monday Thru Friday — An Equal Opportunity Employer.

H. W. MALE

Work Near Home
MALE CUTERS
On Children sportwear Permanent. Salary open Plenty of overtime Must be Exp.
CLARK KNITTING MILLS
150 Commerce Rd.
Charlstadt, N. J.
(201) 933-8844

AIRCONDITIONING MECHANIC Experienced with car only. Good working conditions salary open 40 hours plus. DUN-RITE 112 Fetherbed Lane Bronx N.Y. Call 294-9413

MACHINE OPERATORS with mechanical ability. Starting at $2.75 per hour — 1st, 2nd and 3rd shift 10% extra for 2nd and 3rd. Must speak read and write English. Has plenty of overtime. In Queens, N.Y. area, call (212) 639-8249.

Work near home Exp Auto Mechanics — Salary open on Renault & Peugeot excellent working conditions vac & fringe benefits Manhattan Imported Cars 284 North Main St., Hempstead L.I. 516 - 538-2888

VINYL Printers and Laminators — Color Mixers and Matchers must be experienced. Full benefits, new plant, good wages. All replies strictly confidential. Call or write: Mr. Manson, General Manager, 50 California Av. Paterson, N.J. (201) 684-1324

DISPLAY

FOR RENT—Ludlow, Vermont Brand new A Frame, 1 bedroom & a loft, sleeps six. Near town, 3 mi. from lakes and golf course. Available from August to October. $75.00 per week. Call 203 - 259-0986.

ALMA CLEANING MAITENANCE Venitian Blinds cleaned, floors waxed, carpets shampooed. Kitchen walls washed & stoves cleaned, traverse rod,chandeliers. Lights globe, mirrors, picture, range hoods installed. All work supervized Alma Cleaning. 34-10 Dureimer Ave. Call 654-4441.

SERVICE

RENT - A - TRAILER
ERIBA CAMPING TRAILERS
$65 a week — any car can pull our trailers. See them at 65 Street & Metropolitan Ave. Maspeth.
Call GL 6-1939

PARK RIDGE REST HOME
A Home Away from Home
Good food rec room and TV
Catholic Church in the Area
13 Broadway Park Ridge N.J.
Call 201—391-7040

P. P. D. & T. CONTRACTORS
352 Van Brunt St. Brooklyn
For commercial, industrial, homes
HOMES REMODELED
from start to finish.
Call 625-0666

QUALITY WORK
Painting & Decorating Expert Paper hanging Free estimates All work guaranteed.
Call 824-6531
Ask for Frank

PAMID HAVEN REST HOME
Florence Csik Prop.
N.J. State Approved
AGED & RETIRED MEN AND WOMEN
HOMELIKE AND COUNTRY ATMOSPHERE
Englishtown Road
Jamesburg
201—521-1194

ERNIE & RUDY'S
TEXACO SERVICE STATION
Open 6 AM to Midnigt Daily Complete Automotive Service and Road Service. 4 No Beverwyck Rd. Lake Hiawatha N.J. 201—334-6976

FOR SALE

Church being demolished entire contents for sale: pews, stained glass windows, religious articles, complete church organ. St. John the Evang. Church E. 55th St. & 1st Ave., NYC Open daily Mon. thru Fri. 9-3 pm. D & D DEMOLITION CO., Inc. Mr. Drachman (212) 593-1817 - 18

H. W. MALE

TRUCK MECHANICS
Several men for day and evening shifts. Must have a solid mechanical background. We offer a good starting wage and one of the best benefits programs in the area. Apply in person to our service manager. International Harvester Co. 61 North Beacon St. Allston, Mass. An Equal Opportunity Employer

EXP OPERATORS ON STREET DRESSES
Must do a complete garment. Steady work nice working conditions. TAILORED GIRL 307 West 38th Street N.Y.C. 11th Floor. Call — (212) LO 3-6577

MAN wanted to service customers in retail lumber yard. Knowledge of building materials needed. Salary based on experience, for interview call Narrowsburg Lumber Co., Inc. Shohola, Pa. — (717) 959-3772 or 959-3921 between 7:30 am & 5 pm.

Heidelberg Pressmen exp in offset & Letter press steady position, good pay hospitalization, other fringe benefits Work where you live in — A fine air cond plant quality workers will be happy here — Castlereagh Press Inc. 300 Buffalo Ave, Freeport L.I. Tel. 516—379-2122

WAREHOUSEMEN
for
LIBERTY U.A. RECORD DISTRIBUTING CORP.
Major record distributor needs several warehousemen. Advancement to supervisory positions possible — good starting pay, 40 hr week, excellent company benefits. Start at once. (201) 964-1560 — 1835 Burnett Ave., Union, N.J.

DARBININKAS

Visuomenynas ..... GL. 5-7068
Spaustuvė ..... GL. 2-6916
Redakcija ..... GL. 5-7281
Administracija ..... GL. 2-2923

NEW YORKO NAUJIENOS

Labai svarbu iš anksto žinoti skaičių asmenų, kurie dalyvaus Kultūross židinio — Jaunimo centro žemės šventinimo vakarienėje — koncerte rugpiūčio 21, sekmadienį, 6 val. vak. St. Matthias salėje, Ridgewood, N. Y. Bilietus įsigyti arba rezervacijas padaryti prašome iki rugsėjo 16. Bilietus galima įsigyti: Richmond Hill — pas ponus Andriušius, Samušį, pas ponias Radzivanienę, Kregždienę, Woodhavene — ponios Šalinskienės įstaigoje ir pas ponią Bujokienę, Maspeth — pas Lary Ulrich ir Kazį Vainių, Brooklyne — pas ponias Kašetienę, Kubilienę, Pačėsienę, E. Northporte — pas Juozą Giedreitį, New Jersey — pas prof. Jokūbą Stuką, taip pat pranciškonų vienuolyne ir Darbininko administracijoje. Nors bilietus pasiimsite ir prie durų, pakartotinai prašome apie dalyvavimą ir rezervaciją pranešti iki rugsėjo 16. — Dėkingi pranciškonai.

Operetės choras po vasaros atostogų repeticijas pradeda rugsėjo 12, penktadienį, 8 v. v. Bručų salėje, 86-16 Jamaica Ave., Woodhavene. Maloniai kviečiami nariai-narės ir kiti lietuviškos dainos mėgėjai, ypač jaunimas. Operetės choras pakviestas dalyvauti Batuno rengiamoj demonstracijoj prie Jungtinių Tautų rugsėjo 20.

Dr. V. Vardys, Oklahomos universiteto profesorius, pereitą savaitę lankėsi New Yorke — Amerikos politinių mokslų sąjungos konferencijoje turėjo pranešimą apie Sovietų politiką tautinių grupių atžvilgiu.

LB Queens apylinkės valdyba maloniai kviečia savo narius su jų draugais į susirinkimą-išvyką, kuri bus rugsėjo 20, šeštadienį, 11 valandą. Susirinkimo vieta: 111 Huguenot Rd., Mastic Beach, L. I. N.Y. (Ošlapų pastogė). Programa: trumpas susirinkimas, lankymas ir maudymasis Ugnies saloje (Fire Island), filmai, kavutė. Jei šeštadienį lytų, tai susirinkimas nukeliamas į sekmadienį, rugsėjo 21.

Organizacijų atstovų pasitarime, kuris buvo rugsėjo 4 Maspetho lietuvių parapijos salėje, sutarta remti BATUNo rengiamas demonstracijas prie Jungtinių Tautų. New Yorko lietuviam vadovaus LB apygarda ir jos pirmininkas A. Vakselis.

Demonstracijos prie Jungtinių Tautų rengiamos rugsėjo 20. Rengia Baltic Appeal to the United Nations ryšium su Ribbentropo-Molotovo sutarties 30 metų sukaktimi. Pagrindiniai kalbėtojai bus JAV transporto sekretorius Walter Mazon, Kinijos delegatas prie JT —Wan Meng-Hsien.

Darbininko praeitame numeryje dalis klišių buvo neaiškiai atspausta. Berengiant numerį ir bedarant klišes, buvo sugedusi klišių mašina, taip klišės išėjo sugadintos. Savo skaitytojus atsiprašome.

Inžinierių ir Architektų Sąjungos N. Y. skyrius rengia savo tradicinį balių spalio 4 šeštadienį, 8 v.v. Americana viešbutyje, Royal Ballroom salėje. Šiais metais oficialiai baliuje dalyvauja Am. Liet. Gydytojų ir Am. Liet. Dantų Gydytojų D-jos. Šokiam gros Joe Thomas 5 asmenų orkestras. Stalai dešimčiai asmenų ir pavienės vietos užsakomos iki rugsėjo 28, nuperkant bilietus iš anksto. Pinigus siųsti: E. Verba, 252 Roosevelt Ave., Massapequa Park, N. Y. 11762, telef. (516) 798-0162. Baliaus reikalais galima kreiptis pas šiuos asmenis: dr. R. Saldaitienę (212) 296-8880; dr. P. Legeckį (212) 523-3641; V. Biošević (201) HU 4-9015; A. Garbauską (516) 694-2471; Z. Jūrį (212) 441-7831.

Visuomenė yra maloniai kviečiama kuo gausiau tame pokylyje dalyvauti. (z.j.)

Kultūros židinio — Jaunimo centro žemės pašventinimo proga koncertas — vakarienė įvyks rugsėjo 21, sekmadienį, 6 val. vak. St. Matthias auditorijoje, 58-15 Catalpa Ave., prie Myrtle Ave., Ridgewood, N. Y. Koncerto programą atliks solistė Aldona Stempužienė.

Juozas Boley, dramos aktorius, su amerikiečių trupe rugsėjo 11 išvyks gastrolėm po visą Ameriką. Trupė vaidina "The Great White Hope". Veikalas su dideliu pasisekimu jau visus metus vaidinamas vienam Broadway teatre. Iškeliavę savo gastroles pradeda nuo Clevelando, paskui važiuoja į Chicagą, kur numato vaidinti du mėnesius.

Už a.a. dail. Adą Peldavičiūtę-Montvydienę jos dviejų metų mirties proga mišios bus rugsėjo 14 sekmadienį, 11 val. Aušros Vartų bažnyčioje, 570 Broom St., Manhattane.

Liet. Gydytojų susirinkime rugpiūčio 23 pas dr. A. Narvydą Northporte perrinkta ta pati valdyba, kuriai pirmininkauja dr. V. Avižonis. Kalbėtasi profesiniais klausimais, dr. A. Narvydas skaitė referatą apie adiktų gydymą, dr. V. Avižonis — apie mediciną, dr. P. Legeckis —apie profilaktiką medicinoje. Šeimininkas visus svečius gražiai pavaišino.

L. K. Moterų 29 kuopos susirinkimas įvyksta rugsėjo 13 d., 2 val. pp. Kezių namuose, 80-69 90th Ave., Woodhavene. Visos narės kviečiamos dalyvauti.

L.K. Moterų 29 kuopos metinis parengimas-pietūs rengiami spalio 5, sekmadienį, 1 val. p.p. Apreiškimo parapijos salėj Brooklyne.

Batunui labai reikalinga piniginė parama rengiamų demonstracijų prie Jungtinių Tautų proga. Aukas siųsti: United Baltic Appeal, 2789 Schurz Av., Bronx, N. Y., 10465.

Solistė Aldona Stempužienė rugsėjo 21 dainuos Kultūros Židinio vakarienėje, kuri bus Matthias salėje Ridgewoode. Koncerto pradžia 6 v.v.

Kompozitorius Vytautas Bacevičius turi dvi piano ir muzikos studijas, viena yra: 150-03 88 Ave., Apt. 3 D, Jamaica, N. Y., 11432, tel., (212) 657-1757; kita: Nola Studijos, 111 West 57 St., New York, N. Y. Studijoje dėstomas piano pradedantiem, pažengusiem ir vedama piano meisterių klasė. Taip pat moko kitų muzikos dalykų — teorijos, harmonijos, kontrapunktų, kompozicijos. Visais reikalais kreiptis Jamaicos adresu.

Parduodami visi buvusios foto studijos įrankiai. Gera proga viską įsigyti už žemą kainą. Pardavimo priežastis: senas amžius ir nesveikata. Kreiptis: R. Kruchas, 65-23 Grand Ave., Maspeth, N. Y. 11378.

— Rašomos mašinos nuo mažiausios iki standard 92ž. liet. angliško raidynais, taip pat TV, radijo ir biznio mašinos. Reikalaukite katalogėlių: J. L. Giedraitis, 10 Barry Dr., E. Northport, N. Y. 11731 telef. (516) 757-0055.

Maspethe, prie lietuvių bažnyčios, išnuomuojamas vyrui atskiras kambarys su galimybe naudotis virtuve. Tel. TW 4-1962.

Woodhavene, šalia parko, parduodamas 2 šeimų mūrinis namas. Butai 5 ir 6 kambarių. Dviejų automobilių garažas, atskiras įvažiavimas. Namas geram stovy, įrengti visi patogumai. Viršutinis aukštas tuščias. Dėl informacijų skambinti tel. VI 6-8213.

Gera proga pensininkam! Išnuomojamas keturių kambarių butas gražiame Jeffersonville miestelyje — Catskill kalnuose. Skambinti (914) 887-5358.

Cypress Hills sekcijoj išnuomojami 2 baldais apstatyti kambariai. Pageidaujama dirbas vyras ar moteris. Nuoma savaitei 15 dol. Skambinti nuo 9 v. ryto iki 4 val. popiet 827-7009.

Susipažinimui. Vieniša lietuvė, vidutinio amžiaus, nori susipažinti su draugėmis ir draugais, sausio mėnesyje gimusiais. Rašyti: O.G., 741 Mac Donough St. Brooklyn, N. Y. 11233.

Pirmą kartą viešai spaudoje pristatoma sferinės geometrijos studija. Supažindinama su sferiniais dėsniais, teorija, kartu palyginama su linijinės geometrijos dėsniais. Leidinys vadinasi: **Spheric and Linear Laws of Geometry.** Autorius — **A. Stelingis.** Žinios naudingos visiem, ypač architektam, inžinieriam, menininkam, geometrijos mokytojam, industrijų vadovam ir pan. Kaina — 2 dol. Užsisakyti galima adresu: A. Stelingis, 85-16 88 Street, Woodhaven, N. Y. 11421. Galima gauti ir Darbininko administracijoje.

Juostos, takeliai, pagalvėlės. Milda Kvedarienė, 5 Drum St., Iselin, N. J. 08830. Tel. (201) 283-1981.

Parengimai New Yorke

Rugsėjo 14, sekmadienį — Metropolitan operos solistės Lilijos Šukytės koncertas Town Hall salėje, 123 West 43rd St., New Yorke, 2:30 v. popiet. Rengia Laisvės žiburio radijas.

Rugsėjo 21, sekmadienį — Tėvų pranciškonų Kultūros židinio — Jaunimo Centro žemės pašventinimo proga koncertas-vakarienė St. Matthias auditorium, 58-15 Catalpa Ave., Ridgewood, N.Y., 6 v.v.

Spalio 4, šeštadienį — Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-gos tradicinis balius Americana viešbutyje Manhattane, N.Y. 8 v.v.

Spalio 5, sekmadienį — Madų paroda Le Cordon Bleu salėje, 96-01 Jamaica Ave., Woodhaven, N.Y.

Gruodžio 6, šeštadienį — Liet. Katalikių Moterų Organizacijų Pasaulinės Sąjungos Tarybos atstovių suvažiavimas Viešpaties Atsimainymo liet. parap. salėje, 64-08 56th Rd., Maspeth, N.Y., 4 v. popiet.

Gruodžio 7, sekmadienį — Tyliajai Bažnyčiai Lietuvoje paminėti koncertas Franklin K. Lane mokyklos salėje, Jamaica Ave. ir Elderts Lane, Woodhaven, N.Y., 4 v. popiet. Rengia Liet. Religinė Šalpa ir Liet. Kat. Moterų Kultūros dr-ja.

Numatomus parengimus pranešti LB New Yorko apygardos valdybos nariui kultūros reikalams — Vytautui Radzivanui, 84-16 110th St., Richmond Hill, N.Y. 11418; telefonu: 441-9720.

BOSTONO ŽINIOS

Bostono lituanistinė mokykla naujus mokslo metus pradeda rugsėjo 13, šeštadienį, 9 v. ryto pamaldomis šv. Petro bažnyčioje. Po pamaldų mokiniai renkasi į klases.

Petronelė Svilienė, nuoširdi Balfo rėmėja, mirė pereitą mėnesį. Jai pagerbti giminės ir artimieji vietoj gėlių suaukojo 120 dol. ir įteikė Balfui.

Lietuvos vyčių So. Bostono 17 kuopa rugsėjo 10, trečiadienį, 8 val. vak. turės susirinkimą 7-tos gatvės salėj.

Antanas ir Paulina (Simbelaitė) Valeikai, gyv. 385 A Great Rd., Bedford, Mass., ilgamečiai Darbininko skaitytojai, rugpiūčio 31 šventė vedybinio gyvenimo 50 metų sukakti.

Šv. Vincento draugija veikia ir šv. Petro lietuvių parapijoje. Ji šelpia patekusius į vargą. Klebonas kun. Antanas Baltrushunas yra tos draugjios dvasios vadas.

Naujos Anglijos Lietuvos vyčiai ruošia antrą metinę kultūros programą naujame Maironio Parke, Shrewsbury, Mass., rugsėjo 14, sekmadienį. 12 v. šv. mišios. Programa prasidės 3 val. popiet. Bus minima Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 51 metų sukaktis.

Išvykstant kitur gyventi, pigiai parduodami baldai: virtuvei stalas su kėdėm, šaldytuvas, kitiem kambariam 2 lovos, sofa, minkštos kėdės, divonas 12x12, elektrinis vėsintuvas, įvairūs įrankiai, elektrinis valytuvas vamzdžiam valyti, alyvos apšildymo vienetas, ypač naudingas namų savininkam. Informacijai telef. CL 8-6340.

A † A

Solistę LIONĘ JUODYTĘ ir jos dukrą JANINĄ

jų vyrui ir tėvui mirus, giliai užjaučia

JURGIS JUODIS
ir dukros — Loreta ir Violeta

A. † A.

ALEKSANDRUI MATHEWS

mirus, žmoną solistę Lionę ir mažametę dukrelę Janiną giliai užjaučia ir kartu liūdi

Marie Cohn-Totoraitis,
broliai ir seserys

A † A

ALEKSUI MATHEWS

mirus, jo žmoną Lionę Mathews, dukrelę Janiną nuoširdžiai užjaučia

Virginija, Bernardas, Apolonija Seibiai
Elena, Domas Vizbarai

Dr. Leonildai Giedraitienei ir jos šeimai, mirus jos tėvui

A † A

JUOZUI SVILUI,

užuojautą reiškia

PRANAS ir JANĖ BAGDAI

A † A

JUOZUI SVILUI

mirus, jo dukrą dr. Leonildą Giedraitienę ir jos šeimą nuoširdžiai užjaučia

Juozas ir Ona STRIMAIČIAI

NAUJ. ANGLIJOS APSKRIČIO LIETUVOS VYČIAI
rengia

LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO 51 METŲ SUKAKTIES

MINĖJIMĄ

rugsėjo 14 d.

NAUJAME MAIRONIO PARKE
52 So. Quinsigamond Rd. (Prie 9-to kelio)
SHREWSBURY, MASS.

12 val. šv. mišios, pietūs, parodos
3 val. kultūrinė programa
5 val. šokiai, pramogos

Parengimas bus po stogu *Visi kviečiami atsilankyti!*

LAISVĖS ŽIBURIO
RADIJAS

kviečia visuomenę į
Metropolitan operos
solistės

LILIJOS ŠUKYTĖS

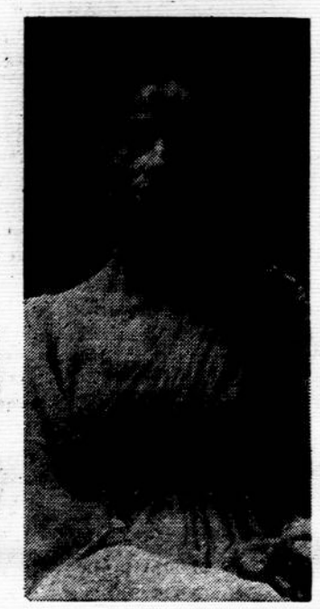

KONCERTĄ

sekmadienį, rugsėjo 14 d.
2:30 val. p.p.

TOWN HALL
123 WEST 43rd STREET
NEW YORK, N. Y.

Bilietų kainos 3, 4 ir 5 dol.; ložės — 7 dol. Visos vietos numeruotos. Bilietus galima iš anksto įsigyti pas platintojus:

NEW YORK, N.Y. — Litas Travel Service, tel. 847-5522; Haven Realty, tel. VI 7-4477

GREAT NECK, L.I. — Irene Vilgalienė, tel. HU 2-6684

KEARNY - POINT PLEASANT, N.J. — Bronė Macijauskienė, tel. Kearny: 998-6797; Point Pleasant: 899-7506

PATERSON, N.J. — Antanas Gudonis, tel. SW 7-5299

Bilietų platinimo koordinatorius — Vincas Padvarietis, 87-40 127th St., Richmond Hill, N.Y. 11418 (tel. 847-5619)